

Ympäristöraportti 2023

RIIHIMÄKI

Riihimäen kaupunki
ympäristönsuojelu 2024

Riihimäen kaupunki
PL 125
11101 Riihimäki
www.riihimaki.fi

Tilaukset: Tietotupa p. 019 758 4040

Kuvat:
Riihimäen kaupunki, ellei toisin mainita

ISBN:
Sidottu 978-952-7357-14-9
pdf 978-952-7357-15-6

Painopaikka: Riihimäen kaupungin monistamo

SISÄLLYS:

ESIPUHE	3
YLEISTIETOA RIIHIMÄESTÄ	5
KAUPUNGIN YMPÄRISTÖVASTUU	6
YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ KOORDINOI TOIMINTAA	6
YMPÄRISTÖPOLITIIKAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2023	8
HIILINEUTRAALI ENERGiantuotanto ja -kulutus	9
KESTÄVÄ LIKKUMINEN JA EKOTEHOKAS	
KAUPUNKIRAKENNE	14
LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ KULUTUS JA KIERTOTALOUS	21
MONIMUOTOINEN LUONTO JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ	26
VASTUULLINEN RIIHIMÄKELÄINEN	31
RIIHIMÄEN YMPÄRISTÖN TILA	36
YHTEENVETO JA KEHITTÄMISTARPEITA	39

ESIPUHE

Arvoisat lukijat,

On ilo esitellä teille tämän vuoden ympäristöraportti, joka kokoaa yhteen Riihimäen kaupungin ympäristötoimet, saavutukset ja tulevaisuuden näkymät. Vuosi 2023 on ollut merkittävä kaupunkimme ympäristötekojen kannalta.

Olemme erityisen ylpeitä kuuden uuden luonnonsuojelualueen perustamisesta kaupungin maille. Nämä alueet tarjoavat suojaa monille uhanalaisille lajeille ja mahdollistavat luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Osa niistä toimii myös upeina virkistysalueina, joissa pääsemme nauttimaan ainutlaatuisesta luonnostamme.

Riihimäen joukkoliikenne on ollut suositumpaa kuin koskaan aiemmin. Olemme saavuttaneet ennätysmäärän matkoja. Tämä on merkki siitä, että ympäristötietoisuus kasvaa ja ihmiset valitsevat yhä useammin kestävän liikkumisen vaihtoehdot. Tiiviissä vartin kaupungissamme kestävä liikkuminen on helppoa ja sujuvaa.

Loppuvuonna toteutettu kampanja, jossa tarjosimme ilmaisia bussimatkoja, oli menestys. Monet kaupunkilaiset hyödynsivät tilaisuutta ja valitsivat joukkoliikenteen auton sijaan. Tämä ei ainoastaan vähentänyt liikenteen aiheuttamia päästöjä, vaan myös edisti yhteisöllisyyttä.

Riihimäki on tiivis kaupunki, mikä tarjoaa meille mahdollisuuden tehdä yhteistyötä ja vaikuttaa yhdessä. Yhteistyöryhmät ja aktiiviset asukkaat ovat olleet avainasemassa kaupungin kehittämisessä. Osallistava budjetointi on antanut äänen kaupunkilaisten toiveille ja myös sen myötä on otettu monia harppauksia entistä ympäristövastuullisemman kaupungin suuntaan.

Kiitos teille kaikille, jotka olette olleet mukana matkallamme! Yhteinen työ paremman tulevaisuuden puolesta jatkuu myös kuluvana vuonna.

Riihimäellä 16.4.2024

Jouni Eho
kaupunginjohtaja

Elina Mäenpää
ympäristöjohtaja

Esipuheen kirjoittamisessa on avustanut Copilot-tekoäly

SANASTO

CIRCWASTE

Suomen Ympäristökeskuksen koordinoima EU LIFE IP -hanke, joka edistää tehokasta materiaalityökalujen käyttöä, jätteen synnyn ehkäisyä ja resurssien hallinnan konseptteja. Tavoitteena on toteuttaa valtakunnallista jättesuunnitelmaa (VALTSU) ja luotsata Suomea kohti kiertotaloutta. Riihimäki on yksi hankkeen kymmenestä edelläkävijäkaupungista. Circwaste-hanke päättyi vuoden 2023 lopussa. Lisätietoja: <https://www.materiaalitkiertoon.fi/fi-FI/Circwaste>

FISU

Finnish Sustainable Communities, edelläkävijäkuntien verkosto, joka tavoittelee hiilineutraalisuutta, jätteenkierron ja globaalisti kestävästä kulutuksesta vuoteen 2050 mennessä. Riihimäki liittyi Fisun-verkostoon vuonna 2017. Lisätietoja: <https://fisunetwork.fi/>

Kiertotalous

Talousmalli, jossa tuotteiden, komponenttien ja materiaalien arvo säilyy ja pysyy kiertossa mahdollisimman pitkään. Jätettä ei synny, vaan materiaalit käytetään uusien tuotteiden raaka-aineina. Arvontuotanto tapahtuu yhä enemmän aineettomasti, tuotteita korvataan erilaisilla palveluilla ja esineitä sekä resursseja jaetaan omistamisen sijaan.

Resurssiviisaus

Resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisas ja hukkaamaton, hyvinvointia sekä kestävä kehitys edistävä käyttö. Toiminta ja tuotanto sopeutetaan maapallon kantokyvyn ja luonnonvarojen riittävyyden raameihin.

Ympäristöjärjestelmä

Sovittu tapa, jonka avulla ympäristöasiat sisällytetään kaupungin hallintokuntien ja työyksiköiden tavanomaiseen toimintaan ja sen suunnittelu-, toteutus- ja seurantamittelyihin. Järjestelmän avulla toteutetaan kaupungin ympäristöpolitiikkaa.

Ympäristöpolitiikka

Koko kaupungin ja kaikkien sen hallintokuntien ympäristönsuojelutyötä ohjaava sitoumus. Ympäristöpolitiikka sisältää ympäristöpäämäärät sekä toimenpideohjelman, jotka hallintokunnat ottavat huomioon toiminnassaan ja sen suunnittelussa ja seurannassa. Kaupunginvaltuusto vahvistaa ympäristöpolitiikan valtuustokausittain. Riihimäen ympäristöpolitiikka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 6.6.2022 ja se löytyy kokonaisuudessaan täältä: <https://www.riihimaki.fi/vaikuta-ja-tutustu/resurssiviisas-riihimaki/>

Ympäristöpäämäärät

Kaupungin ympäristöpolitiikassa määritetyt aihealueet, joiden suhteen kaupunki haluaa parantaa toimintaansa. Päämäärät otetaan huomioon hallintokuntien toiminnassa ja ympäristöohjelmissa. Riihimäen ympäristöpolitiikassa esitetyt resurssiviisauden päämäärät ovat hiilineutraali energiantuotanto ja -kulutus; kestävä liikkuminen ja ekotehokas kaupunkirakenne; luonnonvarojen kestävä kulutus ja kiertotalous; monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö; sekä vastuullinen riihimäkeläinen.

Ympäristövaikutus

Ihmisen toiminnasta aiheutuvan muutoksen hyvä tai huono vaikutus ympäristössä, esimerkiksi ilman epäpuhtauksien lisääntyminen liikenteen seurauksena. Toimintaansa kehittämällä kaupunki pyrkii vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia ja vahvistamaan myönteisiä vaikutuksia.

YLEISTIETOA RIIHIMÄESTÄ

Väkiluku 28 482

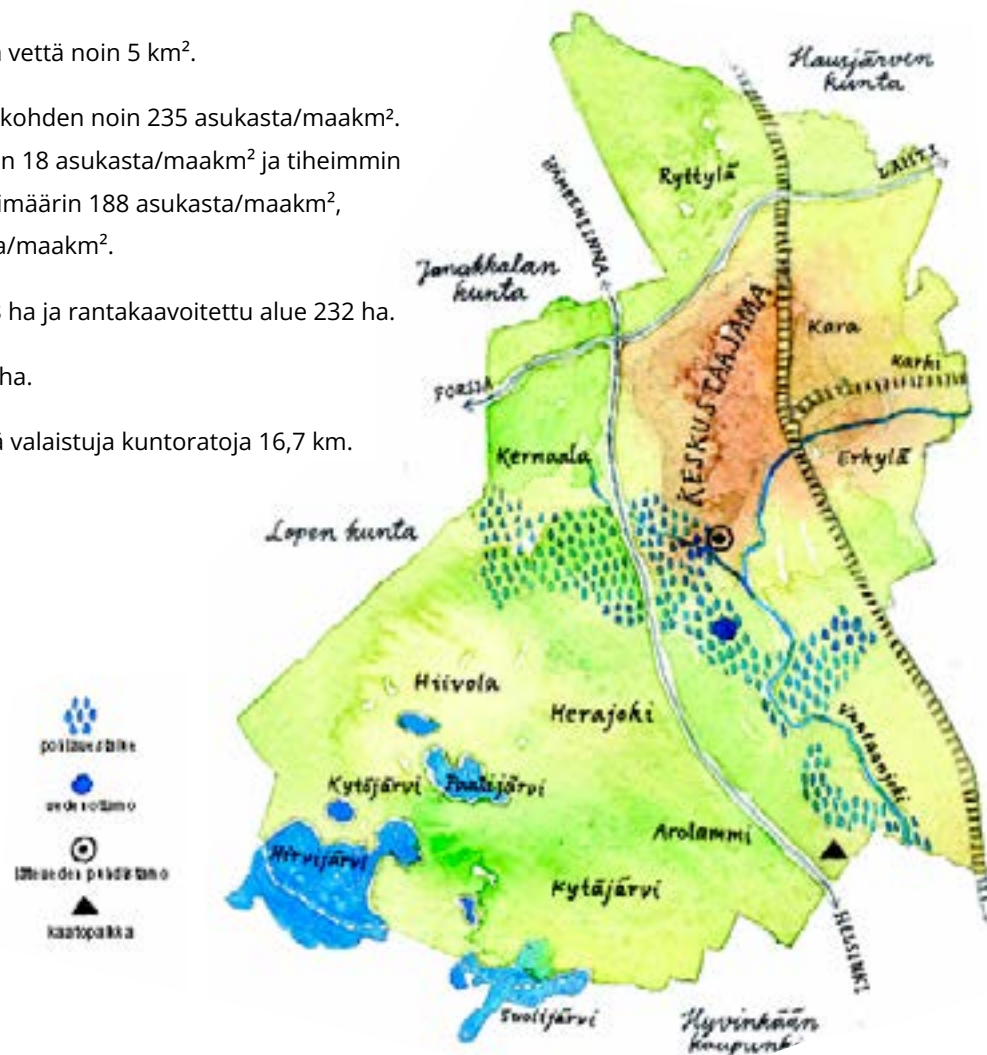
Pinta-ala noin 126 km², josta vettä noin 5 km².

Väestötiheys maapinta-alaa kohden noin 235 asukasta/maakm². Suomen väestötiheys on noin 18 asukasta/maakm² ja tiheimmin asutulla Uudellamaalla keskimäärin 188 asukasta/maakm², Helsingissä yli 3000 asukasta/maakm².

Asemakaavoitettu alue 2428 ha ja rantakaavoitettu alue 232 ha.

Luonnonsuojelualueita 327 ha.

Kaupungin kunnossapitämiä valaistuja kuntoratoja 16,7 km.

Riihimäki on tiivis eteläsuomalainen kaupunki, jonka asukkaista 93 % asuu 3 kilometrin etäisyydellä rautatieasemasta. Kaupunki sijaitsee I ja II Salpausselän välissä. Kaupungin luontoon sisältyy monipuolisesti metsiä, soita ja vesistöjä. Maisemallisesti Riihimäki kuuluu Hämeen viljely- ja järvimaahan. Riihimäellä suhteellinen korkeusvaihtelu on 30–75 metriä ja alue on luonteeltaan mäkimaastoa. Korkein kohta on Hatlamminmäellä, 165 metriä merenpinnan yläpuolella.

Etelä-Suomen oloihin soita on Riihimäellä tavallista enemmän, lähes 10 prosenttia, ja ne ovat monipuolisia sekä suotyypeiltään että kooltaan. Riihimäelle on ominaista vesistöjen niukkuus. Kaupungin kaikki viisi järveä sijaitsevat lounaisosissa, jonka lisäksi eri puolilla kaupunkia on kymmenkunta pienempää lampea. Vantaanjoki virtaa Riihimäen kaakkois- ja eteläosassa ja sillä on kaksi sivujokea, Paalijoki ja Herajoki. Näiden lisäksi kaupungin pohjoisosissa virtaa Riihiviidanoja Punkanjokeen ja edelleen Puujokea pitkin pohjoiseen.

Riihimäen maaperä koostuu pääosin moreeniselänteiden täplittämästä savikosta. Kasvillisuuden osalta Riihimäki kuuluu eteläboreaalisen vyöhykkeen lounaisosaan, vuokovyöhykkeeseen. Metsistä kuusivaltaiset, lehtomaiset kankaat ovat yleisimpiä, mutta metsiä esiintyy karuista kankaista reheviin lehtoihin asti.

KAUPUNGIN YMPÄRISTÖVASTUU

Kuntalain mukaan kunta on osaltaan vastuussa asukkaidensa hyvinvoinnista ja kestävän kehityksen edistämisestä alueellaan (Kuntalaki 410/2015 1 §). Kunnanhallitus johtaa toimia ympäristönsuojelun huomioon ottamiseksi kunnan toiminnassa (Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986 4 §).

Kaupungin vastuu ympäristöstä on lakisääteinen tehtävä. Kuntalaissa, laissa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta, ympäristönsuojelulaissa, maankäyttö- ja rakennuslaissa, jätelaissa ja monissa muissa säädöksissä annetaan kunnan vastuulle lakisääteisiä ympäristönsuojeluun ja kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä tehtäviä.

Lakien asettamat vaatimukset ovat vähimmäisvaatimus kunnan toiminnalle. Lakisääteisten vaatimusten täyttämisen lisäksi Riihimäen kaupunki edistää ympäristönsuojelua monin vapaaehtoisin keinoin.

YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄ KOORDINOI TOIMINTAA

Riihimäen kaupungin organisaatiossa ympäristön hyväksi tehtävät toimet koordinoidaan ympäristöjärjestelmän avulla. Kaupungin ympäristöjärjestelmä on kevennetty, käytännönläheinen versio kansainvälisen ISO 14001 -standardin mukaisesta ympäristöjärjestelmästä.

Ympäristöjärjestelmän ytimenä on valtuustokausittain vahvistettava ympäristöpolitiikka ympäristöpäämäärineen ja toimenpideohjelmineen. Nykyinen ympäristöpolitiikka tuli voimaan 6.6.2022. Ympäristöpolitiikka on luettavissa Riihimäen kaupungin internetsivuilla osoitteessa: <https://www.riihimaki.fi/vaikuta-ja-tutustu/resurssiviisas-riihimaki/>

Toimialat ottavat ympäristöpolitiikan huomioon kaikessa toiminnassaan ja talouden suunnittelussa. Luottamushenkilöelimet seuraavat ympäristöpolitiikan toteutumista tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä. Eri toimialojen edustajista koostuva ympäristötiimi koordinoi ympäristöjärjestelmätöitä. Kaupungin johtoryhmä ohjaa ympäristöjärjestelmän toteuttamista ja kehittämistä vuosittain tehtävän johdon katselmuksen avulla.

Toimialoilla tehty toimenpiteet ja saavutetut tulokset kirjataan vuosittain ympäristöraporttiin. Raportin avulla voidaan seurata ympäristöpolitiikan toteutumista ja kaupungin ympäristötyön kehittymistä. Ympäristöraportti jaetaan valtuustolle tilinpäätöksen yhteydessä.

Tupasvilla, kuvaaja Kaisa Takala

YMPÄRISTÖPOLITIIKAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2023

Riihimäen kaupungin toimialojen johtoryhmät sekä merkittävät tytäryhtiöt (Riihimäen Vesi, Riihimäen Kotikulma, Riihimäen Kaukolämpö ja Riihimäen Tilat ja Kehitys) ovat arvioineet ympäristöpolitiikan toteutumista. Seuraavassa esitetään Riihimäen kaupungin ympäristöpäämäärittäin arviot ympäristöpolitiikan toteutumisesta, esimerkkejä

toteutuneesta toiminnasta sekä kehitystä kuvaavia mittareita.

Riihimäen kaupunginvaltuuston vahvistamat päätavoitteet ovat FISU-edelläkävijäkuntien yhteiset tavoitteet: päästötömyys, jätteettömyys ja globaalisti kestävä kulutus vuonna 2050. Välitavoitteina vuodelle 2030 ovat 80 % päästövä-

hennys verrattuna vuoden 2007 tasosta, kotitalousjätteen määrän väheneminen ja kierrätysasteen kasvu 65 %:iin sekä kulutusperäisen hiilijalanjäljen puolittaminen verrattuna vuoden 2005 tasoon.

Haukkavuorenmäki, Myllylammi.

HIILINEUTRAALI ENERGIANTUOTANTO JA -KULUTUS

TAVOITETILA VUONNA 2030

- Riihimäen tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Käytännössä se saavutetaan vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasoon verrattuna ja kompensoimalla loput päästöt.
- Riihimäen kaupunki käyttää pääasiallisesti uusiutuvilla energialähteillä tuotettua energiaa. Vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian osuus kaupungin käyttämästä energiasta on vähintään 75 %. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto on lisääntynyt Riihimäellä. Kaukolämpö, aurinkoenergia, maalämpö ja lämpöpumput ovat uusien rakennusten pääasialliset energianlähteet.
- Energiatehokkuussopimuksen toimenpiteet on toteutettu ja tavoitteet on saavutettu. Fossiilinen erillislämmitys kaupungin omistamissa kiinteistöissä on loppunut. Tehovaihteluita tasataan kysyntäjoustojen ja muiden uusien toimintamallien avulla.
- Riihimäen kaupunki edistää toimillaan yritysten mahdollisuuksia hiilineutraaliin toimintaan ja innovatiivisiin ratkaisuihin.

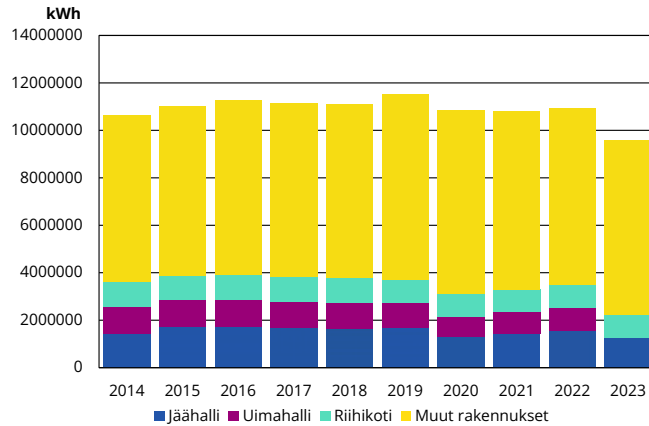
TOTEUTUNEITA JA KÄYNNISTYNEITÄ ASIOITA VUONNA 2023:

- Kaupungin ostaman sähkön kilpailutus on tehty vuoteen 2026 saakka. Sähkö on alkuperäsertifioitua uusiutuvilla energiamuodoilla tuotettua.
- Maalämmön rakentaminen Jukolan koululle käynnistyi 2023 ja valmistuu 2024.
- Riihimäen Keskusurheilupuiston tenniskenttien valaistus uusittu painonapilla toimiviksi led-valoiksi.
- Riihimäen Tilat ja Kehitys oy oli järjestämässä asunto-osakeyhtiöille neuvontafoorumia öljylämmityksestä luopumiseen.
- Asemakaavoissa on kannustettu viherkattojen käyttöön osana hulevesien hallintaa. Asemakaavoissa annetaan määräyksiä puuston ylläpitämiseksi.
- Öljylämmityksestä siirrytty ilma-vesilämpöpumpppuihin ja maalämpöön. Öljylämmitys käytössä enää vain yhdessä, käytöstä poistuneessa ja myynnissä olevassa kiinteistössä.
- Riihimäen Vesi käyttää uusiutuvaa sähkö- ja lämmitysenergiaa.
- RKLOY on investoinut 4 ilmavesilämpöpumpppuun joilla korvataan polttavaa tekniikkaa lämmön tuotannossa.
- 6 kiinteistöä on liitetty kaukolämpöön vuoden 2023 aikana.
- Riihimäen Kotikulma otti käyttöön Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän.

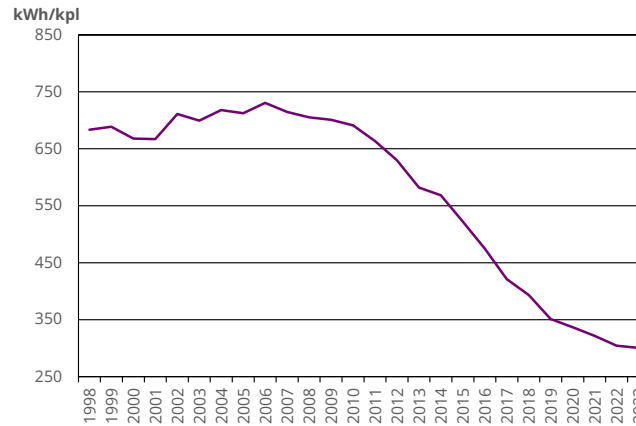
Leppäkerttu - kuvaaja Kaisa Takala

Sähkönkulutus kaupungin kiinteistöissä

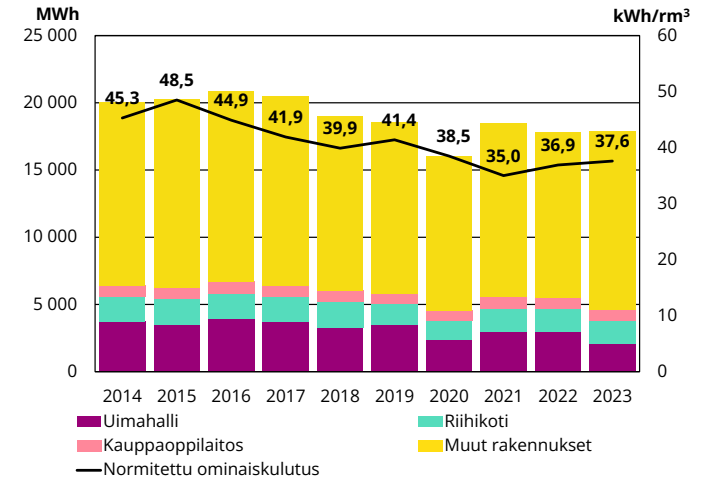
Riihimäen kaupunki on vuodesta 2018 lähtien hankkinut vain uusiutuvaa sähköenergiaa. Lisäksi viidessä rakennuksessa on aurinkosähkön tuotantoa. Sähkön kokonaiskulutus kaupungin kiinteistöissä vuonna 2023 oli 9 578 MWh. Sähkönkulutus pieneni edellisestä vuodesta 12 % (1 352 MWh). Suurin yksittäisten rakennusten sähkönkulutus oli jäähallissa, ja Riihikodissa. Uimahallin sähkönkulutus oli aiempia vuosia vähäisempi, sillä se oli remontissa helmikuusta lähtien. Sähkösäästöä on saatu aikaiseksi muun muassa toimitilaohjelman mukaisilla muutoksilla, suunnitelmallisella katuvalaistuksen saneerauksella sekä energiatehokkaammilla työtavoilla ja etätyöskentelyllä.

Katuvalojen valaisinkohtainen sähkönkulutus vuodessa

Katuvalojen valaisinkohtainen energiankulutus oli suurimmillaan vuonna 2006, jonka jälkeen se on laskenut voimakkaasti. Katuvalaisinten energiatehokkuutta on parannettu suunnitelmallisella saneeraustyöllä vuodesta 2009 lähtien. Vuodesta 2006 vuoteen 2023 katuvalojen kokonaisenergiankulutus on pienentynyt noin 50 %. Katuvalaisinten kokonaismäärä on samana aikana kasvanut 20 %.

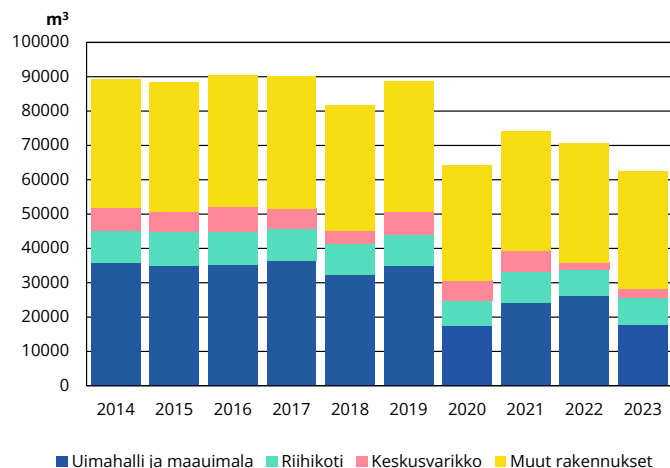
Lämmitysenergian kulutus kaupungin kiinteistöissä

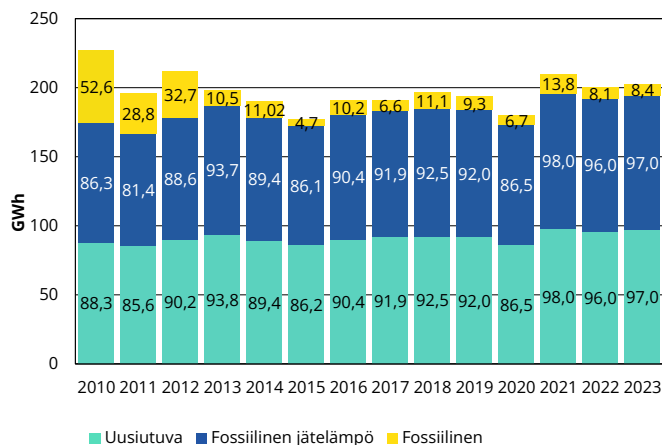
Lämmitysenergian kokonaiskulutusta tarkastellaan normitetulla ominaiskulutuksella, kWh/rakennuskuutiometri. Lämpötilakorjattu normitus antaa vertailukelpoisen luvun riippumatta eri vuosien lämpötilaeroista. Tässä tehdysässä normituksessa ei ole poistettu lämpimän käyttöveden osuutta. Vuonna 2023 tilapalvelun kiinteistönhoidon hallinnassa olevien kiinteistöjen kaukolämmön ominaiskulutus oli 37,6 kWh/rm³, mikä oli hieman suurempi kuin edellisellä vuonna. Lämmitysenergian kokonaiskulutus nousi hieman vuodesta 2022. Eniten lämmitysenergiaa kuluttivat uimahalli, Riihikoti ja kauppaoppilaitoksen rakennus sekä Harjunrinteen yläkoulu.

Tilayksikön kiinteistönhoidon hallinnassa olevien kiinteistöjen lämmitysöljyn kulutus väheni edellisestä vuodesta yli 10 %. Öljyä käytetään lämmitykseen kolmessa koulukiinteistössä.

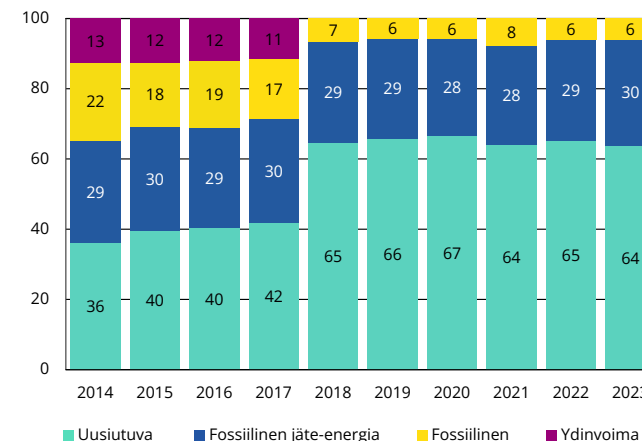
Veden kulutus

Kaukolämmön hankinta

Kaupungin julkisten rakennusten energiaosuudet

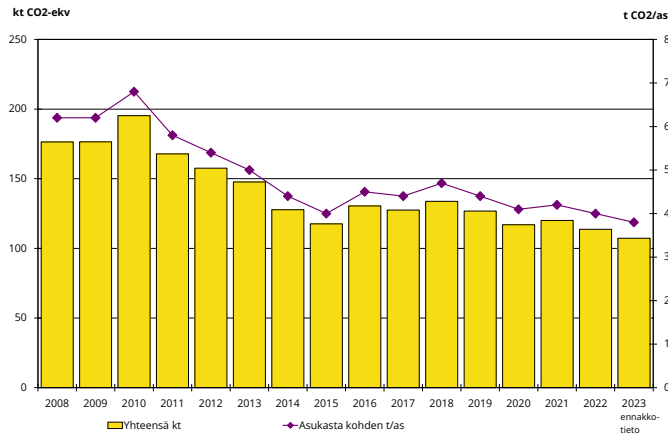

Kaupungin kohteista eniten vettä käyttää uimahalli ja maaumala, seuraavaksi eniten Riihikoti. Vuoden 2023 uimahallin kulutukseen vaikutti remontti, jonka vuoksi uimahalli oli avoinna vain tammikuun ajan. Vuonna 2023 kolmanneksi eniten vettä käytti jäähalli. Keskusvarikon veden kulutus on laskenut vuonna 2022 selvästi alhaisemmaksi kuin aiempina vuosina ja sama trendi jatkui myös vuonna 2023. Vedenkulutus vaihtelee käytön mukaan, mutta vaihtelua kulutukseen aiheuttavat myös mm. suurten kohteiden peruskorjaukset. Veden kokonaiskulutus vuonna 2023 oli 62 400 m³. Edelliseen vuoteen verrattuna veden kulutus laski noin 11 %.

Kaukolämmön tuotannosta vuonna 2023 oli 96 % Fortumin jätteenpoltolla tuotettua lämpöä ja 4 % Riihimäen Kaukolämpö Oy:n omissa laitoksissa fossiilisilla polttoaineilla tuotettua lämpöä. Fortumin jätteenpoltolla tuotetusta lämmöstä puolet on oletettu olevan peräisin uusiutuvista luonnonvaroista muodostuneista jätteistä ja puolet fossiilisista luonnonvaroista.

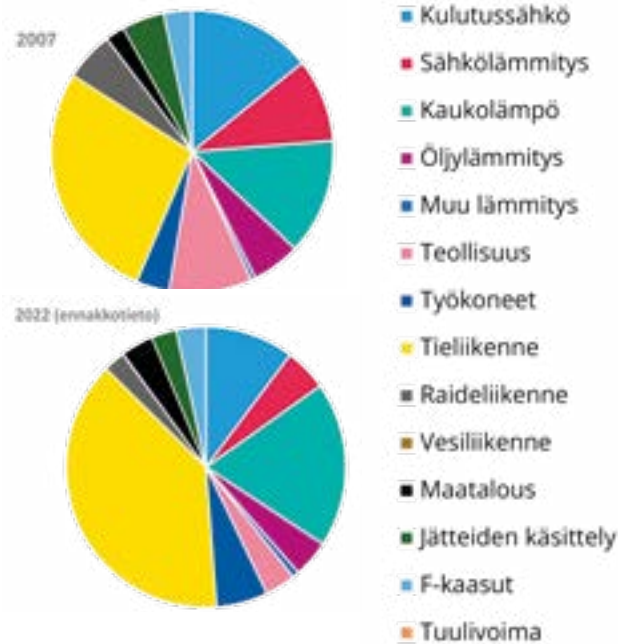
Kaupungin julkisten rakennusten energijakaumassa on huomioitu lämmitys ja sähkö. Vuonna 2023 uusiutuvan energian osuus oli noin 64 %. Pitkän aikavälin kehitys on ollut erittäin hyvä, sillä kestävästi tuotetun uusiutuvan energian suosiminen on energiansäästön ja metsien suojelun ohella tärkeimpiä keinoja hillitä ilmastonmuutosta. Sähkö on ollut 100 % uusiutuvaa vuodesta 2018 lähtien, joten uusiutuvan energian osuuden kasvattamisessa merkittäväksi nousee lämmitys. Fortumin jätteenpoltolla tuotetusta lämmöstä puolet on oletettu olevan peräisin uusiutuvista luonnonvaroista muodostuneista jätteistä ja puolet fossiilisista luonnonvaroista. Varavoimana kaukolämmöllä on toistaiseksi käytössä fossiilista energiaa. Öljylämmitys on käytössä kolmessa kaupungin omistamassa kiinteistössä.

Riihimäen kasvihuonekaasupäästöt

CO2-raportin mukaan vuodesta 2008 (laskennan aloitusvuosi) vuoteen 2023 kasvihuonekaasupäästöt ovat Riihimäellä laskeneet 39 prosenttia ja ovat vuoden 2023 ennakkotiedon perusteella 107,3 kt CO₂-ekv. Edellisestä vuodesta päästöt ovat pienentyneet 5,6 %. Asukaskohtaiset päästöt ovat ennakkotiedon perusteella pienentyneet vuodesta 2008 vuoteen 2022 39 prosenttia, 6,4 tonnista 3,8 tonniin.

Tieliikenne on suurin päästöjen aiheuttaja Riihimäellä

Riihimäen tavoite on olla päästötön vuonna 2050 ja välitavoitteeksi on asetettu 80 % päästövähennys vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tätä seurataan Suomen ympäristökeskuksen (Syke) kaikille Suomen kunnille tuottaman vertailukelpoisen tiedon perusteella. Viimeisin Syken laskennan mukainen tieto on ennakkotieto vuodelta 2022, jolloin päästöt olivat vähentyneet 38 % vuodesta 2007. Asukaskohtaiset päästöt olivat vähentyneet 42 % vuodesta 2007 vuoteen 2022. Olemme siis noin päästövähennystavoitteen puolivälissä. Päästöt ovat pienentyneet etenkin sähkönkulutuksen ja sähkölämmityksen osalta.

RIIHIMÄEN KAUKOLÄMPÖ OPTIMOI KAUKOLÄMMÖN TUOTANTOA LÄMPÖPUMPPUJEN AVULLA

Kynttilätien teollisuusalueen kaukolämpöasiakkaat saavat jatkossa entistäkin ympäristöystävällisempää lämpöä. Alueelle on asennettu neljä ilmavesilämpöpumppua, joiden tuottama lämpö kattaa jatkossa yli 60% alueen tarpeesta. Näillä korvataan öljyn käyttöä. Pääosa Riihimäen kaukolämmön lämpöenergiasta, yli 95% koko kaupungin tarpeesta, tuotetaan edelleen Fortumin laitoksella jätteitä käsittelemällä. Vuodessa ilma-lämpöpumppuratkaisu vähentää lämmöntuotannon hiilidioksidikaasupäästöjä noin 290 tonnia.

KESTÄVÄ LIKKUMINEN JA EKOTEHOKAS KAUPUNKIRAKENNE

TAVOITETILA VUONNA 2030

- Riihimäen yhdyskuntarakenne on säilynyt eheänä ja tiiviinä. Vähintään 95 % asukkaista asuu alle kolmen kilometrin säteellä rautatieasemasta. Lähipalvelut ovat jalankulkuetäisyydellä.
- Maankäytöstä aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen määrä on vähäinen ja kompensoituu maaperän nieluilla tai muilla kompensatioratkaisuilla. Kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota resurssiviisaan kaupunkirakenteen muodostamiseen.
- Rakentaminen on ilmastokestävää ja materiaalitehokasta. Puurakentamista suositetaan.
- Liikenne on vähäpäästöistä ja sujuvaa. Tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöt kaupungin kaduilla ja teillä ovat vähentyneet 50 % vuoden 2008 tasosta. Ajoneuvojen määrä/asukas on valtakunnallisesti tarkasteltuna alhainen. Infrastruktuuri tukee sekä sähköautojen että biopolttoaineiden kasvavaa käyttöä. Liikenteestä aiheutuvat ilmansaaste-, pöly- ja meluhaitat ovat vähäiset ja ilmanlaatu on hyvä.
- Kaupungin ajoneuvot ja paikallisliikenteen ajoneuvot ovat vähäpäästöisiä.
- Jalankulku ja pyöräily ovat kulkumuotoina suosittuja, reitit ovat yhtenäisiä ja ympäristö houkuttelee liikkumaan. Kulikutapajakaumassa jalankulun ja pyöräilyn osuus on kasvanut 50 %:iin. Kaupungin keskusta on kehittynyt jalankulku- ja pyöräilypainotteiseksi.
- Kaupungissa on omaksuttu resurssiviisaat liikkumisen tavat. Eri ryhmien esteettömän liikkumisen mahdollisuudet on turvattu.
- Matkaketjut ovat sujuvia ja tarjolla on ajoneuvojen yhteiskäyttöratkaisuja. Paikallisliikenteen matkojen määrä on kasvanut 60 % vuodesta 2011 vuoteen 2030. Joukkoliikenne on palvelutasoltaan hyvä ja kattavuudeltaan laaja. Uusilla asuinalueilla on paikallisliikenteen yhteyks alueen valmistuttua. Tiheä junaliikenne palvelee luotettavasti.

TOTEUTUNEITA JA KÄYNNISTYNEITÄ ASIOITA VUONNA 2023:

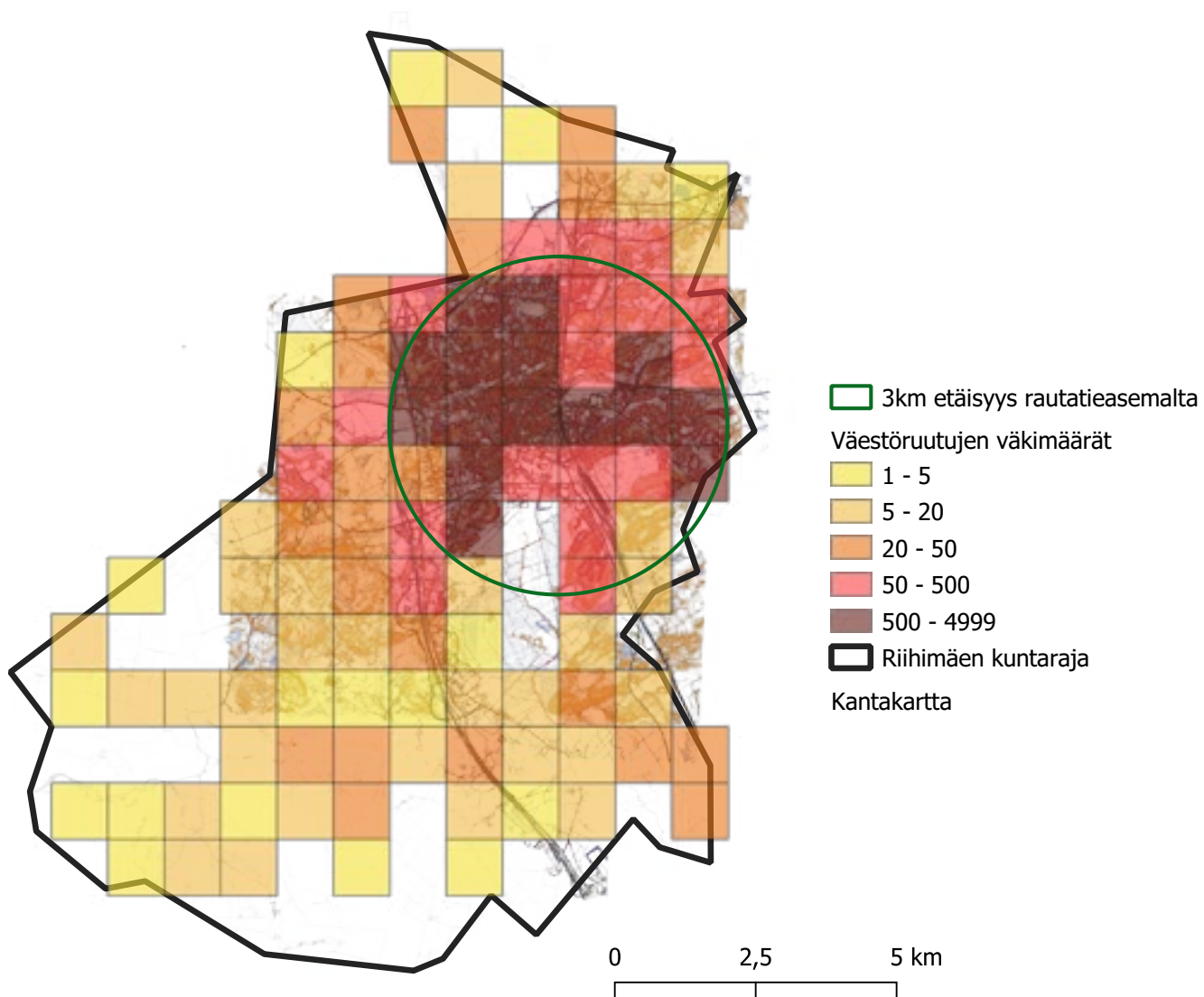
- Riihimäen yleiskaavan 2050 laadinta: ylläpitää Riihimäen eheää ja resurssiviisasta yhdyskuntarakennetta.
- Jokikylän asuinalueen ja puiston asemakaavamuutoksen (lainvoim. syksy 2023) yhtenä tavoitteena on Vantaanjoen siirto alueen keskelle osaksi puistoa. Siirron myötä jokiuomaa luonnonmukaistetaan ja parannetaan kalojen ja vesieläöiden elinoloja. Joki keskellä puistoaluetta tuo lähiluonnon saavutettavaksi ja parantaa virkistysmahdollisuuksia koko Riihimäen mittakaavassa. Vantaanjoen siirron suunnittelu Jokikylän alueella käynnistyi.
- Väinö Sinisalon kadun putkisilta rakennettiin osana tulvariskin torjuntatoimia.
- Ilmanlaatuselvitys valmistui lokakuussa ja tuloksia esiteltiin kaupunkilaisille avoimessa webinaarissa.
- Kävelyn ja pyöräilyn tavoiteverkkoselvitys on valmistunut.
- Työsuhdepyöräetu kaikille kaupungin työntekijöille.
- Liikkujan viikolla bussit ja kaupunkipyörät olivat maksuttomia.
- Loppuvuoden kampanjana marras-joulukuussa oli tarjolla ilmainen 10 matkan lippu joukkoliikenteen kokeilijoille.
- Etätyöohje mahdollistaa etätyön tekemisen laajasti ja työlähtöisesti.
- Keskusteluyhteyttä VR:n ja Hyvinkään sekä Järvenpään kanssa junayhteyksien kehittämiseen liittyen on tiivistetty.
- Riihimäen Kotikulma rakensi 10 uutta sähköautojen latauspaikkaa.

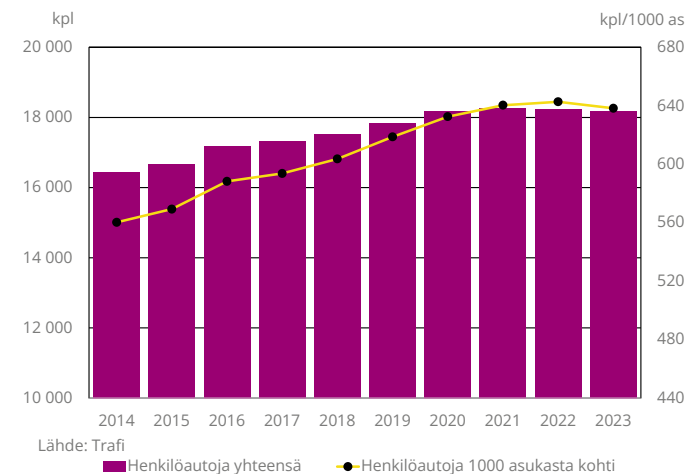
Käräjäkoski, itäosan eteläranta, tuulenskaatoaukko

Riihimäen väestöstä noin 94 % asuu 3 km säteellä rautatieasemasta

Vuonna 2022 samalla alueella asui noin 94 % väestöstä ja vuonna 2021 noin 92% väestöstä

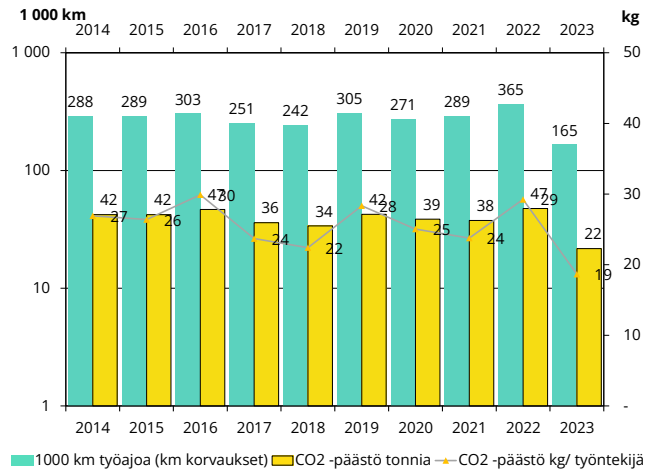

Henkilöautojen määrä Riihimäellä

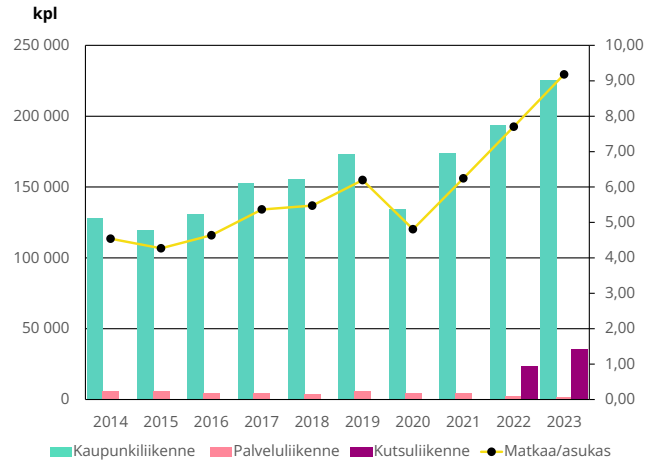
Riihimäelle rekisteröityjen henkilöautojen määrä jatkoi laskuaan. Vuoden 2023 lopussa Riihimäellä oli 18 180 henkilöautoa. Koko Kanta-Hämeeseen verrattuna riihimäkeläisillä on vähemmän autoja, johtuen todennäköisesti tiiviistä kaupunkirakenteesta. Tuhatta asukasta kohden Riihimäellä oli 638 autoa ja koko Kanta-Hämeessä 757 autoa.

Kaupungin henkilökunnan oman auton käyttö ja CO₂-päästöt

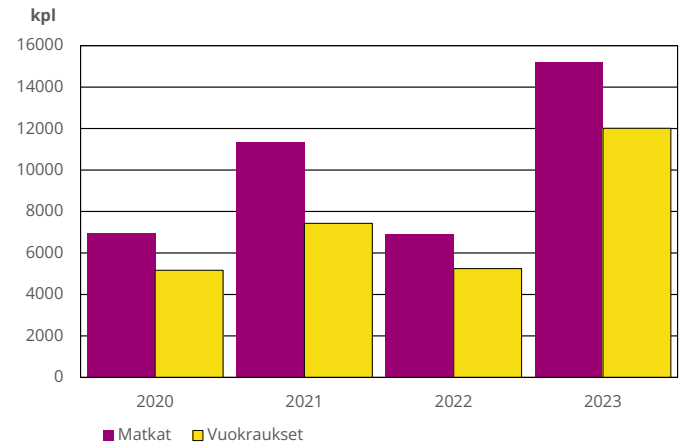
Riihimäen kaupungin ja Riihimäen Veden henkilökunta teki vuonna 2023 omilla autoillaan työ- ja virkamatkoja 165 000 kilometriä. Matkojen määrä kutistui yli 50 % SOTE-sektorin siirryttyä hyvinvointialueen alaisuuteen. Hiilidioksidipäästöjä työ- ja virka-ajosta omilla autoilla aiheutui vuoden aikana kokonaisuudessaan noin 22 tonnia. Henkilökunta tekee työ- ja virkamatkoja omien autojen lisäksi myös polkupyörillä, kävellen, julkisilla kulkuvälineillä sekä kaupungin omistamilla autoilla ja polkupyörillä.

Paikallisliikenteessä tehdyt matkat

Riihimäen paikallisliikenteessä, palveluliikenteessä ja kutsuliikenteessä tehtiin yhteensä noin 225 000 matkaa vuonna 2023. Matkojen määrä nousi jälleen uuteen ennätykseen. Edellisvuoteen verrattuna matkustaminen kasvoi 16 % (noin 43 000 matkaa).

Kaupunkipyörien käyttömäärät

Kaupunkipyörillä tehtiin vuonna 2023 yli 15 000 matkaa ja vuokrauksia oli noin 12 000 kappaletta. Edellinen vuoden 2022 kausi oli muita kausia lyhyempi, jonka vuoksi määrät eivät ole täysin vertailukelpoiset.

LIKKUMISEN SUJUVOITTAMINEN

Kauppakadun uudistusta jatkettiin välillä Junailjan-
katu-Hämeenkatu. Osuudelle toteutettiin puuttunut
pyöräilyväylä ja parannettiin jalankulun olosuhteita.
Nyt Kauppakatu on uudistettu kokonaan katuvälillä
Kokinmäki - Hämeenkatu.

Hämeenaukiolla aloitettiin uuden katusuunnitelman
toteuttaminen. Uuden suunnitelman tarkoituksena on
liikenteen selkeyttäminen, liikenneturvallisuuden sekä
jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen ja
viihtyisän kaupunkikuvan toteutus. Hämeenaukio kuu-
luu Riihimäelle määriteltyyn esteettömän liikku-
misen tavoiteverkkoon, joten sillä pyritään esteettömyyden
erikoistason. Hämeenaukion läpi kulkeva mootto-
riajoneuvoliikenne kulkee nyt aukion eteläpuolelta.
Lisäksi rakennettiin erillinen pysäköintialue, linja-auto-
pysäkkien sekä teatterin saattoliikennettä parannettiin
ja alueen valaistusta uusittiin. Uuden pysäköintialueen
ansioista pysäköintipaikkojen määrä kasvaa nykyisestä.
Hämeenaukion saneeraus jatkuu suunnitellusti kevääl-
lä 2024 ja töiden on tarkoitus valmistua heinäkuussa
2024.

Katuverkon perusparannus kohteena toteutui Vasikka-
haan aluesaneeraus vaihe 2 Hännintien – Hännikujan

ja Kiulupolun välisellä alueella. Perusparannustoimen-
piteet varmistavat osaltaan turvallisen liikku-
misen.

Syksyllä alkoi Temppelikadun saneeraaminen uuden
katusuunnitelman mukaiseksi. Uudessa katusuunnitel-
massa ajoradan reunoille rakennetaan yksisuuntaiset
pyöräkaistat ja nykyisten jalankulkuväylien huonokun-
toinen pinta uusitaan. Pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden
liikkuminen eri tilassa parantaa erityisesti jalankulki-
joiden turvallisuutta edistään samalla pyöräliikenteen
sujuvuutta. Vuoden 2023 aikana Temppelikadulta kaa-
dettiin vanhat huonokuntoiset lehmukset, rakennettiin
uudet sadevesikaivot, reunakivet uusittiin, ajoradalle
laitettiin pohja-asfaltti ja jalankulkuväylien vanhat laa-
tat purettiin. Työmaa tehdään loppuun suunnitellusti
vuoden 2024 aikana.

Länsitiellä jatkettiin uuden jalankulun ja pyöräilyn väy-
län rakentamista välillä Upokkaantie - Puhaltajankatu.
Urakka jäi aikaisen talven takia kesken ja saatetaan
loppuun vuonna 2024.

Kalevankadulla parannettiin jalankulun ja pyöräilyn
väyliä. Väylissä oli poikkisuuntaisia kiviraitoja, jotka ai-
heuttavat ylimääräistä tärinää väylien käyttäjille. Väyliä
parannettiin tänä vuonna niin, että kiviraidat poistet-
tiin Uramontien ja Jarrumiehenkadun väliseltä osuu-
delta. Tehtävillä toimenpiteillä pyrittiin edistämään

kestäviä kulkutapoja, jalankulun ja pyöräilyn turvalli-
suutta sekä parantamaan esteettömyyttä.

Asfaltointiohjelmassa pääpaino vuoden 2023 uudel-
leenpäällystyksissä oli pyöräily- ja jalankulkuväylien
parantamisessa ja kevyenliikenteenväyliä asfaltoitiin-
kin yhteensä noin 6,7 kilometriä.

Arolammintien ja Teollisuuskadun risteys muutettiin
kiertoliittymäksi. Toimenpide oli tärkeä liikenteen tur-
vallisuuden ja toimivuuden parantamisen vuoksi.

Katunäymä Temppelikadulta.
Kuvaaja: Teemu Virtanen

YLEISKAAVA TARJOAA MAHDOLLISUUDET KEHITTÄÄ RIIHIMÄKEÄ KESTÄVÄLLÄ TAVALLA

Yleiskaavan 2050 laadinta on käynnissä ja kaavaehdotus on valmistelussa. Yleiskaava 2050 on koko Riihimäen kaupungin kattava, yleispiirteinen maankäytön ja liikenteen suunnitelma, joka tähtää vuoteen 2050. Yleiskaava mahdollistaa osaltaan Riihimäen kehittämisen tulevaisuudessa kestäväällä tavalla RakasRiksu2035 – strategian mukaisesti. Valmisteilla oleva Yleiskaava on tarkistaa, päivittää ja syventää edellisellä yleiskaavakaudella 2013–2017 laadittua Riihimäen yleiskaavaa 2035.

Yleiskaavassa edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Yleiskaavakartalle merkitään kaikki Riihimäen luonnonsuojelualueet (SL), jotka on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla. Kaavaratkaisussa otetaan huomioon koko kaupungin alueelle tehty Riihimäen liito-oravaselvitys (FCG, 27.11.2023). Selvityksessä on kartoitettu liito-oravan tilanne Riihimäellä sekä esitetty toimenpiteitä liito-oravan suojelemiseksi. Yleiskaava-luonnokseen on merkitty muun muassa liito-oravan ohjeellinen yhteystarve merkintöjä väylien ja radan

ylityspaikoille. Kaavaan on merkitty viheryhteystarve merkinnällä ekologisen verkoston yhteydet ja yhteystarpeet, jotka on säilytettävä ja toteutettava tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet.

Kaavakarttaan on merkitty myös maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät arvokkaat geologiset muodot, joiden luonnonympäristö on säilytettävä sekä Vantaanjoen, Herajoen ja Epranojan vesistöumat, joiden ympäristön, maiseman ja luonnon ominaispiirteet tulee säilyttää. Kaavassa maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, jolla on ohjaamistarvetta ja/tai ympäristöarvoja (MUU), ovat tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamista varten, mutta lisäksi näillä alueilla tulee kiinnittää huomiota alueen luonto- ja ympäristöarvoihin.

Yleiskaavassa luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Riihimäen yleiskaava 2050 muun muassa tulee mahdollistamaan Sammalistonsuon maa-ainestenottoalueella (EO) uusiutuvan, hiilineutraalin energiantuotannon rakentamisen alueen turvetuotannon päätyttyä. Myös kantatie 54 pohjoispuolella sijaitsevalle teollisuus- ja varastoalueen reservialueella (Tres) sallitaan uusiutuvan hiilineutraalin energian tuotanto. Yleiskaavaa 2050 varten tehdään ehdotusvaiheessa energiaselvitys, jonka tavoitteena on selvittää hiilineut-

raalin, uusiutuvan, keskitetyn, energiatuotannon nykytilan asettamia reunaehtoja sekä tulevaisuuden sijoittumis- mahdollisuuksia Riihimäellä. Lisäksi toteutetaan yleiskaavan 2050 hiililaskenta, ja arvioidaan yleiskaavassa esitettyjen maankäytön muutosten vaikutukset Riihimäen hiilinielujen ja -varastojen nykytilaan.

KESTÄVÄN LIIKKUMISEN SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2023

Kävelyn edistäminen

- Koulujen liikenneturvallisuusselvitys käynnissä, raportti lähes valmis. Kaikki 11 peruskoulua mukana selvityksessä. Lapsiparlamentin lapset piirsivät koulureittejä ja esittivät vaaranpaikkoja, näistä koottiin yhtenäinen kartta.

Pyöräilyn edistäminen

- Kävelyn ja pyöräilyn tavoiteverkko-raportti valmistui joulukuussa.

Joukkoliikenne

- Paikallisliikenteessä 20 % matkustajamäärän kasvu vuosittain viimeiset 3 v. Liikennettä lisätty, mutta kasvua myös vanhoilla linjoilla.
- Ensi talvea ajatellen pyritään helpottamaan aikatauluissa pysymistä, muutamalla linjalla haasteita etenkin koulukyytien aikoihin.
- Pysäkkikarttoitus on tehty kesän aikana. Pysäkit on valokuvattu ja kunnostussuunnitelma käynnissä.
- Lähiliikenteen lippukampanja käynnissä loppuvuoden, kohteena uudet käyttäjät.
- Kaupunkipyörät olleet käytössä huhtikuusta lokakuuhun. Kaupunkipyöröiden käyttö lisääntynyt hie-

nosti. Pyöröiden määrä tuplaantunut viime vuodesta, tällä hetkellä 120 pyörää. Pyöräasemia on puolestaan 40 kpl.

Henkilöautoliikenne

- Keskustan osalta liikennejärjestelmäsuunnitelma hyväksytty ja nopeakäyttöjen muutostyöt 30 km/h valmisteilla. Pelkät liikennemerkit eivät riitä, vaan vaatii vielä ympäristön muuttamista 30 km/h nopeuteen sopivaksi.

- Suojatiesarekkeita 4 kpl suunniteltu ja rahat niistä varten varattu. Haasteita aikatauluihin aiheuttanut kivirakentajien puute.
- Kirjauksentie Sakonkatu nopeuden alentaminen 50 -->40 km/h.
- Destian toimesta 30 kohteessa liikennelaskennat marras-joulukuussa.

Joukkoliikenne, kuvaaja Jenniina Nummela

LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ KULUTUS JA KIERTOTALOUS

TAVOITETILA VUONNA 2030

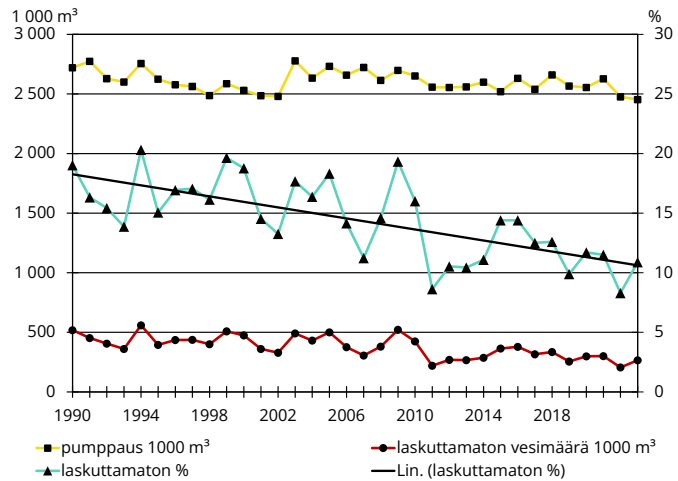
- Riihimäki on resurssiviisas kaupunki. Riihimäen luonnonvarat ovat säilyneet monipuolisinä ja elinvoimaisina sekä maisemaarvoiltaan ja virkistyskäytöltään laadukkaina.
- Kaikki kaupungin hankinnat ovat kestävällä tasolla ja niissä huomioidaan tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaiset ympäristö-, ilmasto- ja energiavaikutukset.
- Riihimäellä syntyvien jätteiden määrä on valtakunnallisesti vähäinen. Tuotteiden uusio- ja korjaus käyttö ja korjaus ovat arkipäivää ja niihin on tarjolla paljon mahdollisuuksia. Materiaalien lajittelu ja kierrätys toimii tehokkaasti. Kotitalousjätteen kierrätysaste on 65 %.
- Tilojen käyttö on joustavaa ja tehokasta.
- Kaupungin toiminnasta ei aiheudu merkittäviä ympäristöhaittoja. Kuormitus ympäristöön on vähäistä ja hallittua. Pohjavesiä suojelemalla on turvattu riihimäkeläisille puhdas juomavesi. Jätevesien puhdistus ja ravinteiden kierrätys on tehokasta.

TOTEUTUNEITA JA KÄYNNISTYNEITÄ ASIOITA VUONNA 2023:

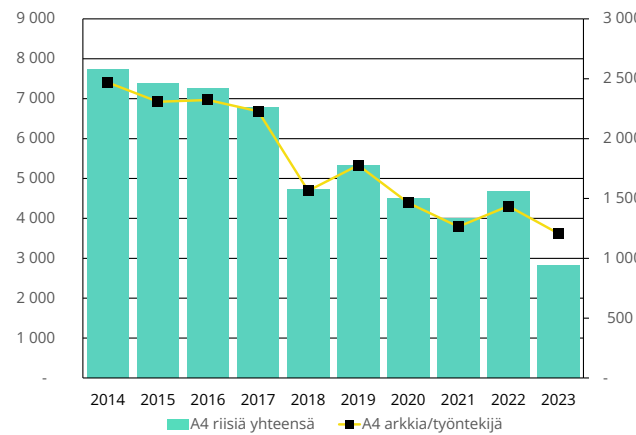
- Riihimäen yliskaavan 2050 laadinta käynnistyi. Tavoitteena on ylläpitää Riihimäen eheää ja resurssiviisasta yhdyskuntarakennetta.
- Hiilitaseselvitys käynnistyi marraskuussa, valmistuu kesällä 2024.
- Syksyllä kiertotalousryhmä yhdistettiin Siisti Riksu-ryhmään, mukaan kutsuttiin myös yritysten ja oppilaitosten edustajia.
- RiiCycle-klusteriryhmän toimintaa on kehitetty mm. rekrytointeihin liittyen.
- Lasitehtaan kehittämistä tutkittu Riihimäki Design hankkeessa.
- Kaupunki 4.0 -hankkeessa toteutettiin Vantaanjoen vesistön seurantaa.
- Hankintojen kehittämisen Keino -akatemit (vähähiilisyys ja kiertotalous) 2022-2023.
- Kalusteita kierrätetty työyksiköiden kesken.
- Museoissa näyttelyrakenteiden uudelleenkäyttöä ja kiertonäyttelyitä, joilla voidaan jatkaa tuotettujen näyttelyiden elinkaarta.
- Kiertokapulan tiedotteita on nostettu kaupungin yleiseen viestintään.
- Riihimäen kiertotalousviikko järjestettiin huhtikuussa.
- Riihimäki oli mukana valtakunnallisessa Miljoona roskapussia -kampanjassa.
- Hirsimäenpuiston kaivettuja maita hyödynnettiin puistossa maan muotoilussa.
- Kinturinmäellä järjestettiin haravointi- ja lehtijätteen vastaanottoa toukokuussa ja lokakuussa.
- HAMK on tehnyt kaupungintalon purkamisesta mallinnuksen, jossa materiaalit kartoitettiin.
- Kanervapuiston leikki paikalle asennettiin kierrätysmuovista (valtameren muovia) valmistettuja leikkivälineitä.
- Lukiolla käynnistettiin hävikkiruuan myynti. Kevätlukukauden kokeilun jälkeen ruokahävikkiruokailu vakinaistettiin syys- ja kevätlukukausien normaaliksi toiminnaksi.
- OSBUn toimenpiteenä lisättiin 10 kpl roskiksia.
- Riihimäki osallistui Mahanpuruja muovista -kampanjaan kymmenellä tarralla, jotka asennettiin hulevesikaivojen ympärille muistuttamaan, etteivät roskat kuulu katu-kaivoihin.
- Varhaiskasvatukseen on hankittu uusi asiakasohjelma, joka mahdollistaa aiempaa mittavammin sähköisen yhteydenpidon, sähköiset päätökset ja hakemukset.
- Toimielinten pöytäkirjojen sähköinen allekirjoittaminen on otettu käyttöön. Sähköistä arkistointia on edistetty aloittamalla tiedonohjaussuunnitelman päivittäminen.
- Riihimäen kaupungin sopimuskumppani Palmia on käyttänyt Reilun kaupan tuotteita ruoka- ja ravintolapalveluissaan vuodesta 2011 lähtien.
- Riihimäen Veden verkostosaneerauksissa edellytetään maamassojen kierrätystä.

Vesijohtoverkoston pumpattu vesi ja laskuttamattoman vesimäärän osuus

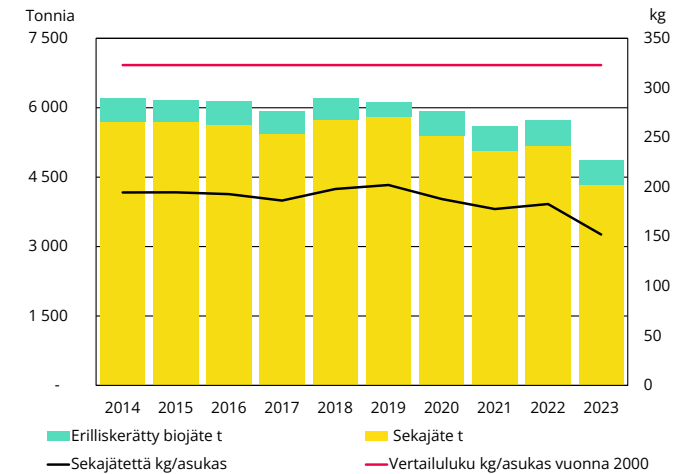
Vesijohtoverkoston laskuttamattoman veden määrä nousi edellisvuoden tasosta ja sen osuus vuonna 2023 oli 10,9 %. Pitkällä aikavälillä vesijohtoverkoston laskuttamattoman vesimäärän kehityksen suunta on ollut selkeästi laskeva vesijohtojen suunnitelmallisen saneerauksen ansiosta.

Kaupungin paperinkulutus

Sähköisten työskentely- ja kokouskäytäntöjen myötä kaupungin paperinkulutus on vähentynyt merkittävästi. Vuoden 2023 kokonaismäärässä näkyy myös Sote-toimialan siirtyminen pois kaupungilta. Työntekijää kohden paperin kulutus väheni noin 16 % edelliseen vuoteen verrattuna ja yli 50 % vuoteen 2014 verrattuna.

Riihimäen järjestetyn jätteenkeräyksen jätemäärät

Riihimäen kaupungin järjestämän jätteenkeräyksen seka- ja biojätteen kokonaismäärä oli 4 900 tonnia vuonna 2023, mikä on selkeästi vähemmän kuin vuonna 2022. Asukasta kohden sekajätettä muodostui 152 kg, mikä on 16 % vähemmän kuin edellisessä vuodessa sekä selkeästi vähemmän kuin vertailulukuna käytettävä sekajätteen määrä vuonna 2000 (323 kg/asukas). Erilliskerätyn biojätteen määrä väheni hieman, 545 tonnista vuonna 2022 520 tonniin vuonna 2023.

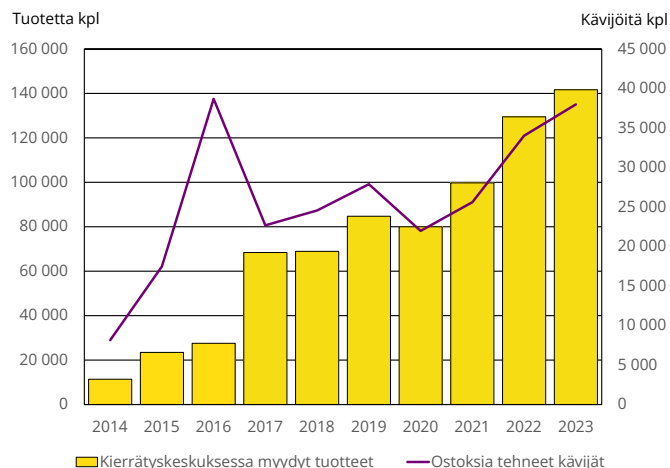
Ympäristöasioiden huomioiminen hankinnoissa

Riihimäen hankintapolitiikka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 3.6.2019. Siinä on linjattu, että ”strategiaan sisältyvän vahvan ympäristö- ja kiertotalouspainotuksen vuoksi, kaupungin hankinnoissa on ensisijaisesti pyrittävä hankkimaan kierrätettäväksi soveltuvia, matalapäästöisiä, energia- ja materiaalitehokkaita tai muutoin ympäristön kannalta kestäviä tavaroita ja palveluja (ympäristökriteeri)”.

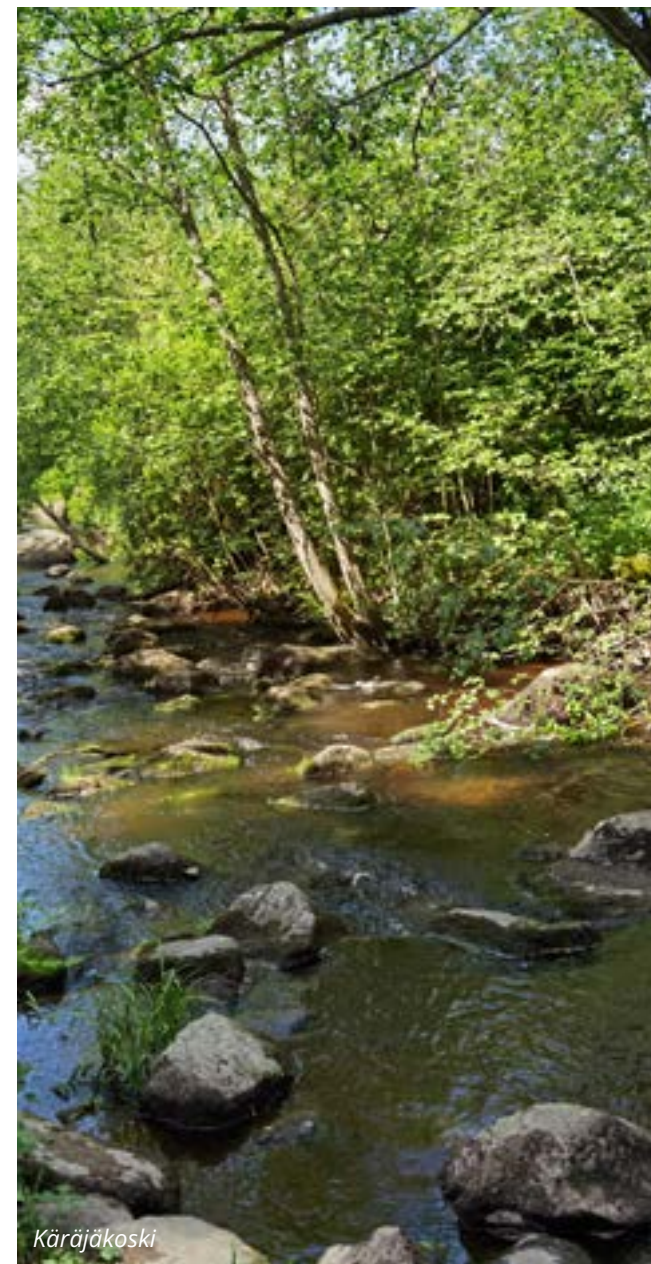
Hankintojen kokonaisuudistus on käynnissä. Hankintoihin kehitetään selkeä prosessi, mittarit sekä ympäristökriteeripankki, joiden avulla myös hankintojen ympäristövastuullisuutta saadaan kehitettyä.

Riihimäen kaupunki on osallistunut kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen KEINO-osaamiskeskuksen akatemioihin vuosina 2021 (KEINO-akatemia), 2022 (vähähiilisten hankintojen akatemia) ja 2022-2023 (kiertotaloushankintojen akatemia). Akatemioista saadaan konkreettista kehittämistukea sekä käytännön esimerkkejä, työkaluja ja toimintamalleja.

Kierrätyskeskuksen asiakasmäärät ja myytyjen tuotteiden määrä

Riihimäen kierrätyskeskuksessa myytyjen tuotteiden määrä on kasvanut tasaisesti viime vuodet. Vuonna 2023 myytyjen tuotteiden määrä kohosi jälleen uuteen ennätykseen, tuotteita myytiin yli 140 000 kappaletta. Asiakasmäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 11 %.

Kärjäkoski

MILJOONA ROSKAPUSSIA -KAMPANJA POISTI RIIHIMÄELTÄ 889 PUSSILLISTA ROSKAA

Riihimäen siivoustalkoita on järjestetty jo useiden vuosien ajan. Siivoustalkoot ovat osa Riihimäen kaupungin Siisti Riksu -työtä. Vuoden 2023 siivoustalkoot toteutettiin osana Ylen järjestämää Miljoona roskapussia -kampanjaa, jonka tavoitteena on innostaa suomalaisia keräämään ympäristöstä miljoona pussillista roskaa.

Miljoona roskapussia -kampanja toteutettiin huhti-kesäkuussa 2023 ja se jatkuu myös vuonna 2024. Kampanjan ytimenä on saada roskat pois luonnosta yhteisvoimin. Kerätyt roskat saa halutessaan merkitä kuntakohtaiseen laskuriin, johon vuoden 2023 kampanja-aikana Riihimäeltä tuli 889 pussin verran merkintöjä.

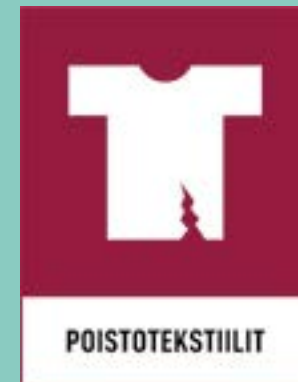

Miljoona roskapussia. Kuvaaja Johanna Kannasmaa/YLE

POISTOTEKSTIILIN KERÄYS KÄYNNISTYI VARIKOLLA

Riihimäen kaupungin varikon kierrätyspisteeseen tuli elokuun alussa 2023 poistotekstiilin keräysastia. Siihen kerätään puhtaita ja kuivia poistotekstiilejä. Kerätyt poistotekstiilit kuljetetaan Turkuun jatkolajittelua varten. Osa kerätyistä poistotekstiilistä päättyy uudeleen käyttöön, esimerkiksi pienyritysten uusien tuotteiden materiaaliksi. Mekaaniseen käsittelyyn soveltuva tekstiili jalostetaan kierrätyskuiduksi poistotekstiilin pilottivaiheen käsittelylinjastolla Paimiossa. Materiaalina hyödyntämiskelvoton tekstiilijäte käytetään energiantuotannossa.

Tekstiilijätteen lajittelu tuli jätelain uudistuksen myötä pakolliseksi, jolloin kuntien täytyy osoittaa käytöstä poistetulle tekstiilille keräyspiste. Riihimäen kaupungin jätehuollon järjestää kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy.

HÄVIKKIRUOKAILU LUKIOLLA

Riihimäen lukiolla kokeiltiin lounaalta yli jääneen ruoan tarjoilua kaikille kaupunkilaisille kevätkauden ajan ja sen osoittaututtua suosituksi, kokeilu vakinaistettiin normaaliksi toiminnaksi syyslukukauden alkaessa. Hävikkiruokaa on jatkossa tarjolla lukiolla syys- ja kevätlukukausien aikana. Kaupunki ja Palmia Oy haluavat Ruokahävikki minimiin -ruokailun vakinaistamisella vähentää ruokailun ilmastovaikutuksia.

Hävikkiruoka2, kuva Pixabay

MONIMUOTOINEN LUONTO JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ

TAVOITETILA VUONNA 2030

- Riihimäellä on terveellinen, turvallinen, viihtyisä ja luontoarvoiltaan rikas elinympäristö. Monimuotoinen luonto on lähellä ja lähiluonto on saavutettavissa kävellen ja esteettömästi.
- Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luontoalueet ja yhteydet ovat säilyneet pirstoutumattomina. Ekosysteemipalvelunäkökulma on huomioitu kaikilla suunnittelun tasoilla. Kaupunkiluonto on elinvoimaista, monimuotoista ja viherverkko on toimiva. Kaupunkiluonto tarjoaa helposti saavutettavia hiljaisuuden kokemuksia.
- Luonnonvaroja käytetään kestävästi. Kaupungin metsiä on hoidettu jatkuvan kasvatuksen periaatteella. Metsien hoidossa on huomioitu luonnon monimuotoisuus, virkistysarvojen säilyminen sekä metsien rooli hiilinieluinä. Suot on ennallistettu. Hiilinieluja on vahvistettu.
- Arvokkaiden ja herkkien luontokohteiden monimuotoisuus on turvattu. Arvokkaimmat luontokohteet on suojeltu. Luonnonsuojelualueiden pinta-ala on kasvanut 4 %:iin kokonaismaa-alasta.
- Pintavesien ekologinen tila on hyvä. Vesiensuojelutoimin on parannettu vesien laatua ja virkistysarvoa. Vantaanjoesta on kehittynyt viihtyisä ympäristöelementti ja lähiluontokohte.
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset Riihimäen kaupungin toimintoihin on tunnistettu ja niihin on varauduttu. Ilmastonmuutokseen varautuminen on huomioitu myös viheralueiden riittävydessä. Hulevedet hallitaan pääsääntöisesti kiinteistöillä ja luonnonmukaisilla ratkaisuilla.
- Ulkoiluverkon toimivuus, reittien jatkuvuus ja ulkoiluolosuhteet ovat hyvällä tasolla ja kattavat ja niissä on huomioitu esteettömyys.
- Ympäristön tila Riihimäellä on säilynyt hyvänä

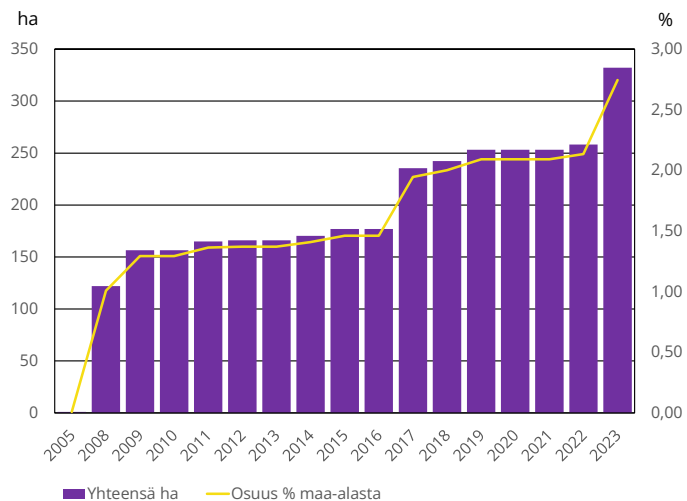
TOTEUTUNEITA JA KÄYNNISTYNEITÄ ASIOITA VUONNA 2023:

- Luonnonsuojeluohjelmassa tunnistetuista alueista saatiin kuusi uutta luonnonsuojelualuetta kaupungin maille. Lisäksi yksityisiä luonnonsuojelualueita perustettiin kaksi.
- Teollisuuskadun ja Arolammintien liikenneympyrään kylvettiin Riihimäen ratapihalla esiintyvää kukkivaa niittykasvillisuutta ja rakennettiin ötökkähotelli. Tällä pyritään varmistamaan paikallisen geneettisen monimuotoisuuden säilyminen.
- Hirsimäenpuistoon istutettiin monipuolisesti puulajeja.
- Lahopuun määrää on lisätty kaupungin viheralueilla.
- Yleiskaavan 2050 laadinnan yhteydessä laadittiin koko kaupungin liito-oravaselvitys ja yleiskaavaluonnokseen osoitettiin tarpeelliset merkinnät (yhteystarpeet)
- Ulkoilureittisuunnitelma on tekeillä.
- Jokikylän alueella käynnistyy Vantaanjoen siirto ja joen varrelle tulee puistoa.
- Kulmalan puistokadun-siltakadun liikenneympyrään on rakennettu biosuodatusrakenne hulevesien käsittelyyn. Ajoin vesiä ohjataan biosuodattimeen (kasvillisuuspainanne).
- Rautatieaseman läheisyyteen on asennettu pyöräkatoksiin kasvikattoja.
- Nurmialueita vähennetty koko kaupungin kattavasti ja korvattu niittyseoksilla.
- Viekas-hanke päättyi vuodenvaihteessa. Vieraslajitorjuntaa jatketaan puistopalveluissa.

Maalattu seinä Peltosaari. Kuvaaja Kaisa Takala

Suojellut luontotyytit ja luonnonsuojelualueet

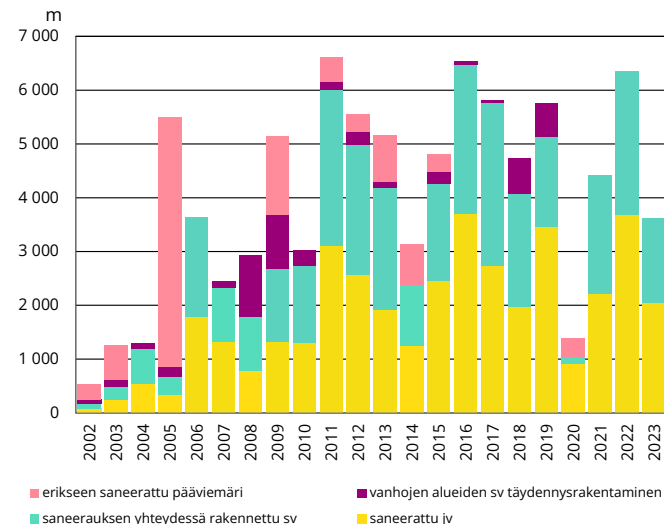
Vuoden 2023 lopussa Riihimäellä oli 332 hehtaaria luonnonsuojelualueita ja suojeltuja luontotyyppejä. Tämä on 2,74 % Riihimäen maa-alasta. Luonnonsuojelualueiden pinta-ala kasvoi edellisvuodesta 74 hehtaarilla kahdeksan uuden luonnonsuojelualueen myötä.

Jätevedenpuhdistamon puhdistusvaatimusten täyttyminen

Riihimäen jätevedenpuhdistamolle tulee jätevesiä Riihimäen lisäksi myös Hausjärveltä ja Lopelta. Jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin vettä vuonna 2023 yhteensä 4,02 milj.m³, josta Hausjärven ja Lopen jätevesien osuus oli yhteensä noin 19 % kokonaisjätevesimäärästä.

Jätevedenpuhdistamon jäteveden laatua seurataan neljännesvuosittain päästö- ja käyttötarkkailuohjelman mukaisesti. Vuonna 2023 puhdistamon käsittelytulos täytti ympäristöluvan ¼- vuosikeskiarvovaatimukset. Käsittelytuloksissa huomioidaan mahdolliset ohitukset verkostossa ja puhdistamolla. Ohituksia oli yhtenä päivänä verkostossa ja tämä johtui verkoston tukkeutumisesta.

Saneeratut jätevesiviemärit ja rakennetut sadevesiviemärit

Vuonna 2023 saneerattiin 2 km jätevesiviemäriinjaa ja rakennettiin saneerauksen yhteydessä 1,6 km sadevesiviemäriä.

PELTOSAAREN KOSTEIKKOPUISTO SAI UUDET OPASTEET

Peltosaaren Kosteikkopuisto on saanut uudet opasteet, jotka on uusittu osallistuvan budjetoinnin rahoituksella. Kosteikkopuiston opastukseen käytettiin 6 000 euroa kaupungin osallistuvan budjetoinnin rahoitusta.

Kosteikkopuisto on Riihimäen Luontokeidas, joka tar-

joaa elinympäristön monelle lajille keskellä kaupunkia. Luontopolku on tehty Riihimäen luonnonsuojeluyhdistyksen aloitteesta vuonna 1998 ja sitä on laajennettu vuonna 2000. Opasteiden uusiminen tehtiin luonnonsuojeluyhdistyksen ja kaupungin yhteistyönä. Polun alussa on karttaopaste ja reitin varrella on kolme opastaulua viittoineen. Loput rastit ovat kännyköillä QR-koodilla luettavissa.

Opasteisiin lisättiin tietoa etenkin kosteikon arvokaimmasta lajista viitasammakosta sekä vieraslajeista.

Espanjansiruetanat ovat löytäneet kosteikon, ja niitä on sieltä mahdoton kokonaan hävittää. Jättipalsami on saatu kosteikosta nujerrettua. Tilaa on tullut siten pitkosten vieressä korkeaksi kasvavalle järvikortteelle. Osmankäämit, jotka tunnistaa pamppumaisista kukinnoista, ja vesihierakat ovat kosteikon näyttävimpiä kasveja. Kevät on kosteikkorekillä linnuston juhlaa. Kosteikossa voi kuunnella yölaulajia kuten satakieltä ja ruokokerttusta.

PERHOSPUISTOLLE GREEN FLAG AWARD -PALKINTO

Green Flag Award on viheralueiden kunnossapidon ja hallinnoinnin laadun tunnistava palkintojärjestelmä, jota hallinnoi englantilainen Keep Britain Tidy -organisaatio, Suomessa Viherympäristöliitto ry.

Ensimmäistä kertaa hakuprosessissa mukana ollut Riihimäen Perhospuisto ihastutti tuomareita kukkaloistolaan. Luonnon monimuotoisuus näkyy puistossa sen kantavana voimana, ja tuomarit pitivät puistoa erittäin kutsuvana, viihtyisenä ja siistinä. Tuomareita miellytti myös puiston kasvillisuuden monipuolisuus sekä

luonnon monimuotoisuutta edistävät rakenteet kuten hulevesipainanteet ja dynaamiset istutukset. Kasvit ja siemenet tulevat paikalliselta toimittajalta ja alueen käyttäjiä osallistetaan hienosti muun muassa rikkaruohojen kitkemiseen.

Green Flag Award -palkintojärjestelmä on ainoa laatuun koko maailmassa. Koulutettu tuomaristo arvioi viheralueen toimintaa kirjallisesti hallinnointisuunnitelman avulla sekä kohdekäynneillä. Jokainen hakija vastaanottaa vuosittain kirjallisen ammattilaispalautteen, jossa arvioidaan viheralueen toimintoja 27 kohtaa sisältävän kriteeristön avulla. Kriteeristö vakiinnuttaa yleiset standardit laadukkaille viheralueille, ja sen

avulla voidaan esimerkiksi perustella ja kehittää alueiden vaatimaa rahoitusta sekä houkutella lisää käyttäjiä viheralueille.

Perhospuisto, kuvaaja Rimpiläinen.

VIEKAS LIFE -HANKE AUTTOI TORJUMAAN JÄTTIPALSAMIA JA TOI TIETOA VIERASLAJEISTA

Riihimäki oli mukana VieKas LIFE -hankkeessa (Finvasive LIFE+ -project). Vieraslajien torjuntaan ja vieraslajitietoisuuden lisäämiseen keskittyvä yhteistyöhanke toteutettiin vuosina 2018-2023. Haitalliset vieraslajit aiheuttavat vahinkoa luonnolle, terveydelle ja taloudelle, ja vaikutukset tulevat kasvamaan ilmaston lämmetessä.

VieKas hankkeen myötä vuonna 2017 aloittanut jättipalsamin torjuntaryhmä teki työtään vuosittain kauden 2023 asti. Ryhmä kartoitti jättipalsamiesiintymiä ja teki torjuntatoimia menestyksekkäästi hävittäen kokonaisia kasvustoja. Kaupungin puistopalvelut jatkaa jättipalsamin torjuntatöitä hankkeen päättyttyä.

VieKas LIFE -hankkeen avulla on myös lisätty tietoisuutta vieraslajeista ja koottu työkalupakki tukemaan kuntien vieraslajityötä. Suomen vieraslajitietous on koottu vieraslajit.fi -sivustolle, jonne myös työkalupakki on viety.

Jättipalsami - Impatiens glandulifera, Jouko Rikkinen, Creative Commons

VASTUULLINEN RIIHIMÄKELÄINEN

TAVOITETILA VUONNA 2030

- Riihimäkeläiset ovat ympäristötietoisia ja -vastuullisia. Kaupunkilaiset valitsevat kestäviä palveluita ja tuotteita. Riihimäkeläisen kulutusperäinen ekologinen jalanjälki on pienentynyt 50 % vuoden 2005 tasosta.
- Kaupunki ja riihimäkeläiset yritykset ja yhteisöt kantavat ympäristövastuunsa esimerkillisesti. Useat riihimäkeläiset yritykset ja muut toimijat ovat sitoutuneet ympäristövastuullisuuteen.
- Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat osa arkea. Riihimäkeläiset haluavat omalla toiminnallaan olla mukana kantamassa vastuuta ympäristöstä.
- Riihimäki on vastuullinen matkailu- ja tapahtuma-alue. Tietoisuus vastuullisesta matkailusta on kattavaa.
- Ympäristövastuullisuus ja kiertotalous ovat osa opetusta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.
- Ympäristötietoisuus, -vastuullisuus ja luonnonläheisyys ovat vahvasti esillä kaupungin viestinnässä ja tapahtumissa.

TOTEUTUNEITA JA KÄYNNISTYNEITÄ ASIOITA VUONNA 2023:

- Kiertotalousviikolla huhtikuussa oli tapahtumia Riksulassa, kirjastossa, kierrätyskeskuksessa ja varikolla sekä kouluissa.
- Toukokuussa pidettiin Reilu kahvitauko kirjastolla.
- Kestävät elämäntavat lisäävät hyvinvointia -luento kansalaisopistolla syyskuussa.
- KERI-uutiskirjeitä 3 kpl.
- Lokakuussa Reilun kaupan viikolla järjestettiin lukiolla paneelikeskustelu vastuullisista vaatteista ja pikamuodista. Keskustelu striimattiin ja tallennettiin kaupungin YouTube -sivulle.
- Käyttäjälähtöisen kierrätyskeskustoiminnan kehittyminen näkyy mm. asiakasmäärien kasvuna, kierrätettävän tavarain määrin ja myyntituottojen kasvuna, sekä monipuolisena asiakaspalveluna.
- Työpaikkakokousten vuosikellossa täsmennettiin ympäristöasioiden käsittelyä.
- Kansalaisopiston tarjonnasta voi valita erityisesti kestävästä kehitystä tukevia kursseja. Kurssit ovat keskittyneet erityisesti materiaalitehokkuuteen ja kestävään hyvinvointiin sekä digitaalisuuden hyödyntämiseen oppimisessa.
- Itsenäisyydenpuistoon on istutettu syötäviä kasveja.
- Reilun kaupan viikolla järjestettiin kilpailu/arvonta kuntalaisille.

Peltosaari, kuvaaja Kaisa Takala.

Kaupunkilaisten ympäristötietoisuus

Riihimäkeläisten peruskoululaisten ympäristötietoisuutta selvitettiin kyselytutkimuksella ensimmäisen kerran vuodenvaihteessa 2023-2024. Vastauksia saatiin 441 kpl. Aiemmin ympäristötietoisuutta on selvitetty kaikille riihimäkeläisille avoimella kyselyllä kahteen kertaan.

Vastauksista havaitaan, että koululaisilla on mielestään melko hyvin tietoisuutta ilmastonmuutoksesta ja jätteiden lajittelusta. Koululaisista suurin osa kertoo omistavansa käytettynä hankittuja tavaroita ja lajittelevansa kaikki jätteensä. Lisää tietoa toivottiin ilmastonmuutokseen vaikuttamisesta ja seurauksista, vesistöjen puhtaudesta, lajittelusta ja kierrätyksestä sekä metsistä ja eläimistä.

Vihreän lipun päiväkodit ja koulut

Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti päiväkodeille, kouluille, oppilaitoksille ja vapaa-ajan toimijoille. Riihimäellä Vihreän lipun koulu oli vuonna 2023 Harjunrinteen koulu.

Riihimäki on Reilu Kaupunki

Riihimäki on ollut Reilu kaupunki jo vuodesta 2012, mikä tarkoittaa Reilun kaupan kahvia ja teetä yli 10 kahvilassa tai ravintolassa, kaupungin tilaisuuksissa ja kokouksissa sekä yhdistysten tai järjestöjen tilaisuuksissa. Se tarkoittaa myös kestävän kehityksen kriteerien huomioimista hankinnoissa. Reilun kaupan kannatusryhmä toimii aktiivisesti, järjestää tapahtumia ja viestii Reilusta kaupasta.

Kaupunkiorganisaation tarjoiluissa käytetään Reilun kaupan kahvia ja teetä ja päiväkodeissa ja kouluissa tarjotaan Reilun kaupan banaaneja.

Toukokuussa järjestettiin Reilu kahvitauko kirjastolla ja tarjoiltiin Reilun kaupan kahvia, teetä ja suklaata kaikille kävijöille. Syyskuussa kuvattiin valokuvia ja videoita banaanipukuisista Reilun kaupan kannatusryhmän jäsenistä ja samalla tuotiin esille Reilua kauppaa Jukka Jalosen puistossa. Lokakuussa Reilun kaupan viikolla toteutettiin Riihimäen lukiolla paneelikeskustelu vaatteiden vastuullisuudesta. Vaatteelta toiselle -paneelikeskustelun tallenteen voi käydä katsomassa Riihimäen kaupungin YouTube-kanavalla.

Syyskuussa Reilu kahvitauko sisälsi Instagram-arvonnassa, jossa kysyttiin, kenen kanssa aiot juoda Reilua kahvia tai teetä. Vastaajien kesken arvottiin kolme Reilun kaupan tuotekassia, jotka sisälsivät kahvia, teetä ja suklaata.

Kierrätyskeskuksen kahvila Kuplassa on kahvi aina Reilun kaupan tuotantoa.

Riihimäen reilun kaupan kannatusryhmän jäseniä kahvilla Topparoikka-patsaalla. Kuvaaja Petja Heiskanen.

VAATTEELTA TOISELLE -PANEELIKESKUSTELU TOI TIETOA KESTÄVÄSTÄ MUODISTA

Riihimäen Lukio ja Riihimäen Reilun kaupan kannatusryhmä järjestivät Reilun kaupan viikolla lokakuussa 2023 yhteistyössä paneelikeskustelun vaatteiden ja muodin vastuullisuudesta. Paneelikeskusteluun kutsuttiin osallistujiksi Jatta Makkula Reilu Kauppa ry:stä, Pirjo Kuisma Harvialan Martoista, Tiina Heiskanen Riihimäen seurakunnasta sekä Milja Laasonen Särö Studiosta. Juontajina toimivat Katja Peacock ja Petja Heiskanen.

Yleisönä oli satakunta lukiolaista ja opettajaa. He pääsivät osallistumaan sekä ennakoon paneelikeskustelussa esitettyjen kysymysten laadintaan että vastaamaan paneelikeskustelun ohessa esitettyihin yleisökysymyksiin.

Yleisöltä kysyttiin, vaikuttaako vaatteiden merkki ostopäätöksiin, ja enemmistö vastasi sen vaikuttavan. Paneelikeskustelijat muistuttivat, että merkki tai korkea hinta ei takaa vaatteiden eettisyyttä tai tuotannon ekologista kestävyyttä. Kuluttajan voi usein olla vaikeaa löytää tie-

toa valintojensa tueksi, mutta esimerkiksi Eettri tekee selvityksiä suomalaisten merkkien vastuullisuudesta.

Yleisöstä suurin osa tunnusti myös korjanneensa vaatteita, mikä onkin merkittävä teko vaatteiden elinkaaren pidentämiseksi ja sen myötä myös ekologisuuden lisäämiseksi. Pesusinaan vaatetta voi tuulettaa ja pestä tarvittaessa vain tahrainen kohta.

Käytettynä ostaminen on hyvä keino pidentää vaatteiden käyttöikää ja valita vastuullisemmin. Yleisökysymykseen lähes kaikki vastasivatkin ostaneensa ja myyneensä käytettyinä vaatteita.

Yleisö kuunteli kiinnostuneena keskustelua ja konkreettisia vinkkejä. Paneelikeskustelu striimattiin kaupungin YouTube -kanavalle, josta tallenne löytyy edelleen kiinnostuneiden katsottavaksi. Striimauksesta vastasi Hyria. Tallennetta on katsottu jo yli 250 kertaa, joten kiinnostusta ja tiedonhalua vastuullisista vaatteista vaikuttaa olevan.

OSALLISTUVASSA BUDJETOINNISSA ÄÄNESTETTIIN JÄLLEEN TOTEUTETTAVAKSI USEITA HYVIÄ EHDOTUKSIA

Osallistuvan budjetoinnin toteutukseen äänestettiin vuoden 2023 ehdotuksista

- Ulkoshakki -pelipaikka puistoon
- Leveä mattomankeli ja varusteita matonpesupaikalle
- Paalijärven uimarannan kunnostus
- Roska-astiat senioripenkkiin viereen
- Vahteristoon kuntoportaati -kuntoiluväline
- Puistokonserttisarja 2024
- Kaupungin yhteisen vanhempainyhdistyksen toiminnan tukeminen
- Taideharrastus vuodeksi vähävaraisille lapsille ja nuorille
- Vanhuksille ja liikuntarajoitteisille kuljetuksia
- Tukea mielen hyvinvointiin
- Työkalujen lainauspiste
- Sähkökaappien maalaus
- Torjuntaan espanjansiruetanoita
- Stoppi kiusaamiselle -kampanja

Näistä etenkin työkalujen lainauspiste kirjastoon toteuttaa hienosti myös ympäristöpolitiikan periaatteita ja täydentää kirjaston tavaralainaustarjontaa liikunta- ja retkeilyvälineiden lisänä.

SIISTI RIKSU- JA KIERTOTALOUSTYÖ VUONNA 2023

Siisti Riksu -työtä on tehty Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelun vastuualueen koordinoimana jo vuodesta 2008 keskittyen kaupunkiympäristön roskaantumisen ehkäisemiseen ja yhteisen vastuun lisäämiseen lähiympäristössä. Kiertotaloustiimi taas koottiin Circwaste -hankkeen yhteydessä vuonna 2017 osaltaan tukemaan Riihimäen strategisia ja edelläkävijäkunnan tavoitteita jätteettömyys, päästöttömyys ja globaalisti kestävä kulutus. Näiden kahden ryhmän toiminta yhdistettiin vuonna 2023 toteuttamaan Siisti Riksu -työtä jatkossakin toiminta-ajatuksella:

”Siisti Riksu on viihtyisä, turvallinen ja roskaton elinympäristö. Siisti riksulainen ei roskaa, ei tuota ylimääräistä jätettä, kierrättää ja lajittelee. Siistin Riksun tekevät kaikki kaupunkilaiset.”

Uusi kiertotalousaiheinen R-logo otettiin käyttöön. Uudistetun ryhmän toimintaa käynnisteltiin vuoden aikana. Kaupungin yksiköt yhteistyötahoineen järjestivät tai osallistuivat muun muassa seuraaviin kampanjoihin ja tapahtumiin:

- Asukkaat saivat viedä risuja ja haravointijätettä Kinturin maankaatopaikalle 22. ja 29.10. sekä 4. ja 13.5.
- Kiertotalous on luonteva osa koululaisten arkea, asukaslehden juttu
- Kiertotalousviikolla 17. – 23.4. oli esillä paljon tietoa

ja toteutettiin hauskaa toimintaa mm.

- Tietoa kiertotaloudesta ja tapahtumia Kierrätyskeskuksessa, Riksulassa ja kirjastossa
- kiertotalousvinkkien jättäminen, poistokirjojen osasto, ympäristöasiantuntija paikalla tiedotamassa kiertotalousasioista
- ruokkuviljelyyn tutustumista, varautumiseen liittyviä tietoja ja taitoja
- Martat mukana, tietovisa
- Kaupunginkirjaston tavaralainaamo esiteltiin
- Kouluissa kiertotalousauditoinnit
- Varikolla pidennetyt aukioloajat
- Vaarallisen jätteen ja metalliromun keräystapahtuma 15.4. Kiertokapula Oy:n toteuttamana
- Kiertokapulan järjestämä Jäteselviytyjät -kilpailu kisattiin jo 15. kertaa
- Kaupunki osallistui YLEn Miljoona roskapussia -kampanjaan sekä Pidä Saaristo Siistinä ry:n koordinoimaan Mahanpuruja muovista -kampanjaan

Lisäksi Siisti Riksu -teema oli esillä koulujen työssä, varhaiskasvatuksessa sekä nuorisopalveluiden ja kulttuurijärjestöjen tapahtumissa.

RIIHIMÄEN YMPÄRISTÖN TILA

Riihimäen ympäristön tilaa esittelevä raportti on julkaistu Riihimäellä noin 5–10 vuoden välein. Tuorein raportti ”Riihimäen kaupungin ympäristön tila 2017” ilmestyi vuonna 2019. Raporttiin on koottu laajasti tietoa Riihimäen ympäristön tilasta ja ympäristön tilan seurannasta. Raportti löytyy ympäristönsuojelun internetsivuilta osoitteesta <https://www.riihimäki.fi/asu-ja-rakenna/ymparisto-ja-luonto/ympariston-tila/>. Tässä vuosittain julkaistavassa kaupungin ympäristöraportissa kerrotaan vain lyhyesti tutkimusten tilanteesta sekä tarkemmin kyseisenä vuonna tehdyistä tutkimuksista.

Riihimäki on tiivis kaupunki, jossa yli 90 % kaupunkilaisista asuu kolmen kilometrin säteellä rautatieasemasta. Kaupunkiluonnon elinvoimaisuus ja luonnon monimuotoisuus edellyttävät riittävän laajoja, yhtenäisiä viheralueita sekä yhteyksiä myös tiiviin kaupunkirakenteen sisällä. Riihimäellä on rakennettuja ja avoimia viheralueita noin 170 ha, luonnonsuojelualueita noin 330 ha, taajamametsiä noin 450 ha ja talousmetsiä noin 600 ha. Kaupunkirakenteen tiiviinä säilyttäminen luonnonläheisyyttä menettämättä on yksi kaupungin tavoitteista.

Riihimäellä on monipuolinen ja runsas luonto

Riihimäellä luonto on monipuolista, sillä kaupungissa on metsien lisäksi soita ja vesistöjä. Natura-verkoston kuulu-

via alueita ei Riihimäellä ole yhtään. Luonnonsuojelualueita Riihimäellä on yhteensä 330 hehtaaria, tuoreimpana Lupposen luonnonsuojelualue. Lisäksi suojeltuja luontotyyppejä on pienialaisia jalopuumetsiköitä, yhteensä 4,1 hehtaaria. Kaupungin tavoitteena on lisätä luonnonsuojelualueita 4 %:iin maa-alasta.

RIIHIMÄEN LUONNONSUOJELUOHJELMA

Vuonna 2023 valmistui Riihimäen luonnonsuojeluohjelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2023. Ohjelmassa esitetään kaupungin omistamat alueet, jotka soveltuvat luontonsa puolesta suojelualueiksi. Ohjelman ensimmäisen vaiheen kuuden alueen suojelu eteni syksyllä 2023, kun Hämeen ELY-keskus päätti viiden uuden luonnonsuojelualueen perustamisesta ja yhden luonnonsuojelualueen ostosta valtiolle. Uudet suojelualueet ovat: Kärpälamäki, Ihantolan purolehto, Vantaanjokivarsi, Korttionmäki, Paalijärven eteläranta ja Haukkavuoren alue. Alueiden yhteispinta-ala on 70 hehtaaria. Jatkosuunnitteluun siirtyneiden kuuden kohteen suojelumahdollisuuksia selvitetään tulevana vuosina

LIITO-ORAVA KARTOITUS

Liito-oravien esiintymisalueet Riihimäellä on kartoitettu koko kunnan kattavasti useampaan kertaan, viimeksi vuonna 2023. Vuoden 2023 selvityksessä useimmat aiemmin tunnetut liito-oravan elinpiirit todettiin autioiksi ja vain yksi uusi asuttu elinympäristö löydettiin. Yhteensä asuttu ja elinympäristöjä löydettiin vain kuusi. Tulosten perusteella liito-oravan kannankehitys Riihimäen kaupungin alueella noudattelee valtakunnallista taantuvaa suuntausta, ja väheneminen on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut nopeaa. Liito-oravan asuttamat elinympäristöt ovat viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana keskittyneet toisaalta Riihimäen etelä- ja lounaisosien metsä- ja järvisuudulle, mutta myös kaupungin itäpuolelle.

LUMOS 2023 TULOKSET

Keväällä ja kesällä 2023 inventoitiin kaikkiaan 13 arvokasta luontokohdetta. Suurin osa alueista oli säilynyt hyvin luonnontilaisena. Kymmenessä vuodessa monien metsäkohteiden luonnontila oli parantunut merkittävästi. Yhtään LUMOS-aluetta ei poistettu seurannasta. Kahdeksan LUMOS-alueen rajausta säilytettiin ennallaan tai suurin piirtein ennallaan, neljän alueen rajausta laajennettiin ja vain yhden alueen rajausta pienennettiin. Vuoden 2023 seurannan jälkeen LUMOS-ohjelmassa on 114 kohdetta. Näistä 20 on lehtoja, 7 harjuja, 38 kangasmetsiä, 6 soita, 7 kallioalueita, 5 lintuvesiä ja muita vesistöjä, 3 ranta-aluetta, 12 pienvesiä, 10 puistoja ja suojaviheralueita ja 6 luonnonmuistomerkkiä.

Vuoden 2023 lopulla luonnonsuojelualueita on 2,74 % maa-alasta.

Riihimäen arvokkaita luontokohteita on kartoitettu ja seurattu vuodesta 2004 alkaen 5–10 vuoden välein seurantaohjelman mukaisesti (LUMOS). Seurantaan sisältyy kohteiden luonnontilan, luontotyyppin ja lajiston inventointi, rajausten tarkastus sekä suojelu-, hoito- ja seurantatarpeen arviointi.

Linnuston lajikirjoa on kartoitettu viimeksi vuosina 2013–2014. Selvityksen tuloksena todettiin lintulajiston säilyneen kaupungin pienestä pinta-alasta huolimatta runsaana, kattaen 228 lintulajia. Selvityksessä havaittiin 27 valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaiseksi luokiteltua lajia, mikä kertoo moni-ilmeisestä alueellisesta ympäristöstä, jossa viihtyvät monen tyyppiset linnut.

Merkittävimmät ja monilajisimmat lepakkoalueet sijaitsevat Vatsiassa ja Arolammilla. Kaupunkialueella aktiivisimmat lepakkopaikat ovat Vantaanjoella Peltosaaren kohdalla sekä Lasitehtaan ja hautausmaan ympäristössä. Myös Varuskunnan alue on ajoittain erittäin aktiivinen lepakkoalue.

Melulle altistuvien määrän ennustetaan kasvavan

Riihimäen meluselvitys päivitetään noin 10 vuoden välein, viimeksi vuonna 2019. Tieliikenteen melulle altistuvien määrä on kasvussa. Tieliikenteen päiväaikaiselle melulle altistuu Riihimäellä noin 2000 henkilöä. Alueilla, joilla junaliikenteen melu yöaikaan ylittää ohjearvon, asuu noin 740 henkilöä.

Vesistöjen tila on vaihteleva

Vesistöjen veden laadun seurantaa on toteutettu suunnitelmallisesti vuodesta 2006 lähtien, järviä tarkkaillaan kolmen vuoden välein ja lampia kuuden vuoden välein. Viimeisin laajempi tarkkailu toteutettiin vuonna 2018 ja

suppeampi järvitarkkailu 2021. Merkittäviä muutoksia ei seurannassa ole havaittu. Hirvijärven ja Suolijärven vedenlaatu on hyvä, ravinnepitoisuudet ovat matalaa tasoa eikä muutosta rehevämpään suuntaan ole todettavissa. Molemmissa järvissä oli kuitenkin nähtävissä veden lievää ruskettumista, mikä liittyyne pidentyneisiin ja sateisiin syksyihin. Valuma-alueelta tulevaa humushuuhtoumaa voi lisätä myös voimaperäiset metsähakkuut ja ojitukset. Luontaisesti rehevässä ja maatalouden kuormittamassa Paalijärvessä vedenlaatu on tyydyttävää. Paalijärveen laskevassa Vähäjärvessä vesi oli vuoden 2021 seurannassa erittäin ruskeaa ja ravinnepitoisuudet vedessä hyvin korkeita. Levähaittoja Riihimäen järvissä ei esiintynyt kesän 2021 aikana. Laaja vesistöseuranta toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2024.

Ilmanlaatu on säilynyt hyvänä

Ilmanlaatua Riihimäellä on selvitetty bioindikaattoritutkimuksella viimeksi vuonna 2014 ja hengitettävien hiukasten pitoisuuksien osalta vuonna 2016. Ilmanlaadun on todettu olevan pääsääntöisesti hyvää ja merkittävin vaikuttava tekijä on autoliikenne.

Bioindikaattoritutkimuksessa havaittiin ilmanlaadun olevan Riihimäellä heikointa keskustassa. Riihimäen ilmanlaadun seuranta käsittää myös noin 10 vuoden välein tehtävän ilmanlaadun leviämismalliselvityksen.

RIIHIMÄEN ILMANLAATUSELVITYS

Autoliikenteen, energiantuotannon, teollisuuden ja kiinteistökohtaisen lämmityksen päästöjen leviämismallilaskelmat

Ilmatieteen laitos selvitti kaupungin tilauksesta leviämismalleilla Riihimäen autoliikenteen, energiantuotannon ja teollisuuden aiheuttamia ilmanlaatuvaikutuksia vuonna 2023. Myös kotitalouksien puunpolton vaikutuksia ilmanlaatuun selvitettiin. Ilmanlaatu on Riihimäellä pääosin hyvää, mutta pitoisuuksissa on alueellista ja ajallista vaihtelua. Ilmanlaatu on erityisen hyvää maaseutumaisilla alueilla kauempana keskustasta ja vilkkaista liikenneväylistä. Ajoittain ilmanlaatu voi heikentyä Riihimäen vilkkaimpien väylien varsilla sekä tiiviisti rakennetuilla pientaloalueilla.

Ilmanlaatuun vaikuttavat merkittävimmin autoliikenteen päästöt, katupöly, asuinrakennusten puunpolto sekä pienhiukkasten kaukokulkeuma.

- Merkittävin vaikutus Riihimäen typpidioksidin pitoisuuksiin on autoliikenteen päästöillä.
- Hengitettävien hiukkasten pitoisuudet kohoavat etenkin katupölykaudella vilkkaasti liikennöityjen väylien läheisyydessä. Hengitettävien hiukkasten korkeiden pitoisuuksien muodostumiseen voidaan

merkittävästi vaikuttaa katujen talvikunnossapidolla sekä oikea-aikaisella hiekanpoistolla ja pölynsidonnalla.

- Kaukokulkeuma ja taustapitoisuudet aiheuttavat suurimman osan pienhiukkaspitoisuuksista.
- Päästölähteistä kotitalouksien puunpolto ja autoliikenne aiheuttavat merkittävän lisän pienhiuk-

kaspitoisuuksiin pientaloalueilla ja liikenneväylien vaikutusalueella.

- Energiantuotannon ja teollisuuden päästöjen vaikutus ilmanlaatuun hengityskorkeudella on sen sijaan pieni, koska päästöt vapautuvat pääsääntöisesti korkeista piipuista, jolloin ne leviävät ja laime-nevat tehokkaasti.

Typpidioksidin, pienhiukkasten ja hengitettävien hiukkasten pitoisuudet Riihimäellä alittavat ilmanlaadun raja-arvot. Hengitettävien hiukkasten vuorokausiraja-arvo ei ylity, mutta vuorokausipitoisuudet voivat ylittää raja-arvotason useamman kerran vuoden aikana. Pienhiukkaspitoisuuksille annetut Maailman terveysjärjestö WHO:n ohjearvot ylittyvät, mikä pääosin johtuu pienhiukkasten kaukokulkeumasta. Raja-arvoilla pyritään vähentämään tai ehkäisemään terveydelle ja ympäristölle haitallisia vaikutuksia.

Kaikkien päästölähteiden ja taustapitoisuuden aiheuttama typpidioksidin vuosisiraja-arvoon verrannollinen pitoisuus ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

YHTEENVETO JA KEHITTÄMISTARPEITA

Tähän järjestyksessä jo 24. ympäristöraporttiin on koottu Riihimäen ympäristöasioiden tilanne vuonna 2023. Suurin harppaus otettiin luonnon monimuotoisuuden tukemisessa, kun kaupungin maille saatiin kuusi uutta luonnonsuojelualuetta ja yksityisiä luonnonsuojelualueita perustettiin kaksi. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi tunnistettuja alueita on seurattu vuodesta 2004 lähtien LUMOS-seurantaohjelman avulla. Näistä alueita löytyivät myös uudet luonnonsuojelualueet, joiden myötä Riihimäellä on suojeltuna 2,74 % maa-alasta. Se on pienessä ja tiiviissä eteläsuomalaisessa kaupungissa hyvä luku, vaikkakin kunnianhimoisena tavoitteena on 4 %.

Riihimäki kuuluu FISU-verkostoon, joka tavoittelee päästöttömyyttä, jätetettömyyttä ja kestävästä kulutusta. Verkoston 11 edelläkävijäkuntaa tähtäävät yhteiseen päämäärään ja tekevät yhteistyötä, mutta keinot ja prosessit ovat jokaisella omat. Riihimäen erityispiirteisiin kuuluu tiivis kaupunkirakenne, monipuolinen luonto suoalueineen sekä aktiivinen osallistaminen ja osallistuminen. Päästöttömyyteen tähtääminen edellyttää monia eri toimia ja jokainen toimenpide on tärkeä. Liikenne tuottaa meillä eniten päästöjä, minkä vuoksi erityisen tärkeää on joukkoliikenteen suosion kasvaminen vuosi toisensa jälkeen. Vuonna 2023 joukkoliikenteen käyttäjämäärä nousi jälleen uuteen ennätykseen. Joukkoliikenne, kaupunkipyörät ja

palvelut kävely- tai pyöräilymatkan päässä asukkaista ovat merkittäviä tekoja monessakin mielessä: ne vähentävät päästöjä, melua ja säästävät kaupunkitilaa ihmisille.

Kestävä kuluttaminen sisältää laajasti mahdollisuuksia, vaikkakin kulutus Suomessa ja myös Riihimäellä on edelleen aivan liian suurta. Huhtikuussa vietettävä ylikulutuspäivä kuvastaa konkreettisesti kulutuksen ylitsepuusvuotta: luonnonvarojen pitäisi riittää koko vuodeksi eikä vain neljäksi ensimmäiseksi kuukaudeksi. Kulutuksen vähentäminen lähtee meistä kaikista. Kaupunkiorjansaation sisällä merkittäviä vaikutusmahdollisuuksia on keskitetyissä hankinnoissa, joiden avulla hankintoja kehitetään vähähiilisemmiksi ja kiertotalouteen tukeutuvammiksi. Tiedon jakaminen ja osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen tuovat arvokasta yhteisöllisyyttä sekä antavat kaupunkilaisille mahdollisuuden tulla kuulluksi ja vaikuttaa elinympäristöönsä. Vuonna 2023 lukiolaiset pääsivät oppimaan kestävästä muodista, kun Reilun kaupan kannatusryhmä toi Riihimäen lukioon paneelikeskustelun, jossa oli tietoa tuunauksesta, kirppiksistä, vaatteiden huollosta, kierrätyksestä ja eettisistä valinnoista. Se tarjosi mahdollisuuden kysyä, kuunnella ja oppia sekä ottaa kantaa. Myös osallistuva budjetointi tarjosi jälleen mahdollisuuden ehdottaa ja äänestää. Pitkäjänteistä ja suosittua Siisti Riksu -työtä laajennettiin kaupungin yksiköiden lisäksi paikalli-

siin yrityksiin, kun Kiertotalousryhmä yhdistettiin Siisti Riksu -nimen alle.

Kuvaaja: Katariina Pohjola

JOHDON KATSELMUKSEN KOOSTEET

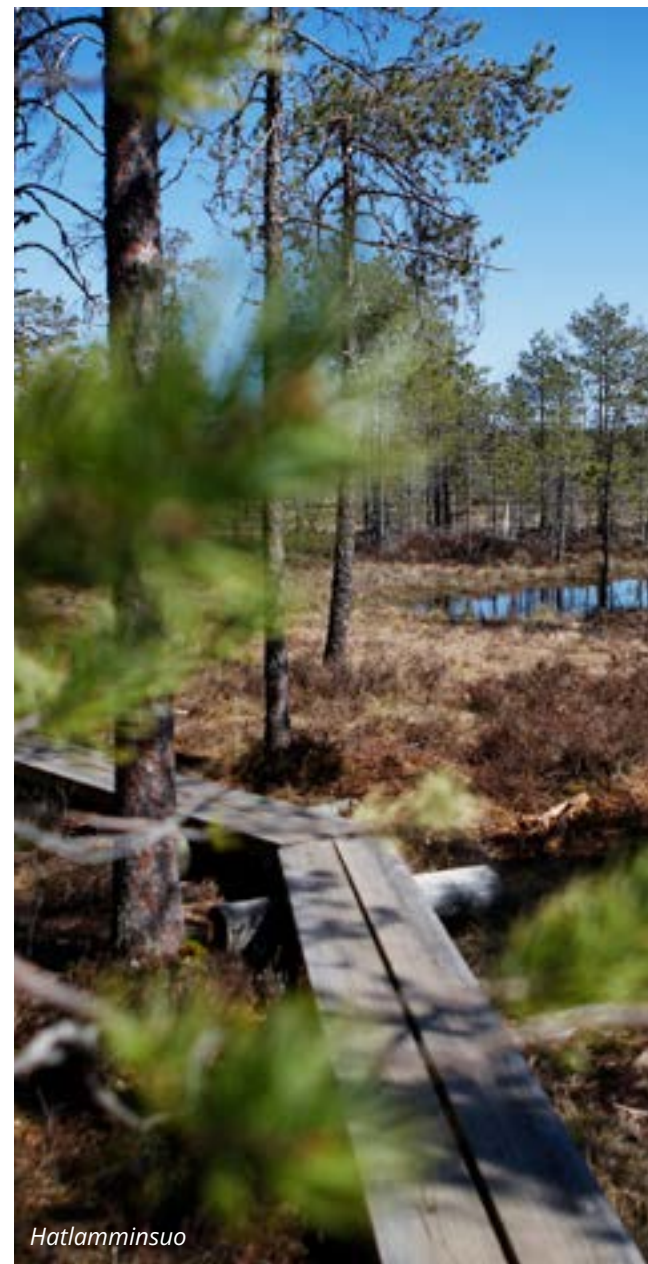
Kaupungin johtoryhmä tekee katselmuksen kaupungin ympäristötyöhön vuosittain. Myös toimialojen johtoryhmissä käydään katselemukset vuosittain. Kevään 2024 toimialojen johtoryhmissä keskusteltiin ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ja pohjustettiin vuonna 2025 käynnistyvää ympäristöpolitiikan päivitystä.

Kaupungin johtoryhmän katselmuksessa käytiin läpi tuoreita tutkimuksia ja keskusteltiin niiden esille nostamista ajatuksista sekä mahdollisuuksista Riihimäen kannalta.

- **Planetaarinen terveys korostaa ihmisen hyvinvoinnin ja ympäristön tilan välistä kiinteää yhteyttä.** Tämä näkökulma todettiin monella tapaa kiinnostavaksi Riihimäen kannalta. Planetaarisen terveyden näkökulma olisi tärkeää saada hankinnoissa esille. Terveellinen lähiruoka tukee planetaarisen terveyden kehittymistä positiiviseen suuntaan. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa tämä olisi merkityksellinen teema ja olisi tärkeää taata kaikille lapsille mahdollisuus luontokontaktiin suunnitellusti ja säännöllisesti. Riihimäellä on kaikki lähellä, myös luonto, joten työtä ja työpisteitä voisi laajentaa puistoihin. Kaupunkivihreää on run-

saasti paikkatietona, mistä saisi mielenkiintoisen näkökulman kaupunkivihreän esille tuomiseen ja tietoisuuden lisäämiseen.

- **Riihimäen hiilitaseselvitys on käynnissä.** Hiilinelujen ja -varastojen selvittäminen tuo tärkeää tietoa kaupungin kehittämistä ajatellen, kun tiedetään hiilen sidonnan kannalta merkittävät alueet ja saadaan suosituksia hiilen sidonnan parantamiseksi sekä varastojen turvaamiseksi. Päästöjen vähentämisen todettiin olevan tärkeää jokaisessa mahdollisessa kohteessa, sillä jokainen teko on tärkeä, että tavoitteet saavutetaan.
- **Kiertotalouden Green Deal antaa mahdollisuuden vapaaehtoiseen sitoumukseen.** Kiertotalous antaa Riihimäelle paljon mahdollisuuksia ja sillä on kytkös myös päästöjen vähentämiseen. Kiertotalousyrittäjien verkostoa RiiCycleä kehitetään edelleen. Jakamistalous asuinalueille kohdistettuna toisi asukkaille helposti saavutettavia kiertotalousmahdollisuuksia. Kiertotalouden Green Deal on mielenkiintoinen mahdollisuus suunnitelmalliseen kehittämiseen.

Hatlamminsuo

RIIHIMÄKI

www.riihimaki.fi